

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ
ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ**

Της
ΚΙΣΣΟΠΟΥΛΟΥ Γ. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
Επιβλέπων Καθηγήτριας Τζιώρας Ιωάννης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης
στη Διοίκηση Επιχειρήσεων με εξειδίκευση στη Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή, κ. Τζιώνα Ιωάννη, ο οποίος μου έδωσε τη δυνατότητα να εργαστώ ενθαρρύνοντας την πρωτοβουλία στο αντικείμενο της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας και παράλληλα παρείχε την κατάλληλη καθοδήγηση καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησής της ανά πάσα στιγμή με πολύτιμες υποδείξεις και συμβουλές όποτε τις χρειάστηκα.

Προσπάθησα να κινηθώ διερευνητικά σε ένα άγνωστο επιστημονικό πεδίο μέσα στο οποίο ανακάλυψα προκλήσεις και νέα ενδιαφέροντα.

Οι συμβουλές του, η καθοδήγηση και οι υποδείξεις του, ήταν απαραίτητες για την εξέλιξη και την ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας.

Τέλος, ευχαριστώ από καρδιάς τον άνθρωπο που πίστεψε σε μένα και με ενθάρρυνε να ξεκινήσω αυτό το Μεταπτυχιακό.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι δυσχερείς οικονομικές εξελίξεις των τελευταίων ετών έχουν οδηγήσει αναπόφευκτα πολλές επιχειρήσεις στο κλείσιμο και στη διακοπή των εργασιών τους, καθώς οι επιχειρηματίες - εργοδότες αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις εμπροθέσμως και προσηκόντως.

Επιπρόσθετα το φαινόμενο της αφερεγγυότητας εντείνεται ή /και γενικεύεται και οι οικονομικοκοινωνικές του συνέπειες λαμβάνουν ευρύτερες διαστάσεις για τη συνολική λειτουργία της οικονομίας.

Η αφερεγγυότητα και η πτώχευση των επιχειρήσεων, ιδίως σε περιόδους οικονομικής κρίσης και ύφεσης όπως η σημερινή, αποτελεί ένα φαινόμενο με ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις για τους μισθωτούς των επιχειρήσεων, τόσο σε ό,τι αφορά τη διασφάλιση των υφιστάμενων μισθολογικών και ασφαλιστικών τους δικαιωμάτων το οποίο και λαμβάνει ευρύτερες διαστάσεις όσον αφορά τη συνολική λειτουργία της οικονομίας, την απασχόληση - ανεργία καθώς και την εν γένει προστασία των εργαζομένων.

Είναι προφανές ότι οι μισθολογικές απαιτήσεις των εργαζομένων βρίσκονται σε κίνδυνο στις περιπτώσεις που ο εργοδότης περιέλθει σε αδυναμία εξυπηρέτησης των ληξιπρόθεσμων οφειλών του, όπως στην περίπτωση της πτώχευσης ή της θέσης αυτού σε ειδική εκκαθάριση. Έτσι δημιουργείται το ζήτημα της τύχης των κάθε είδους εργατικών απαιτήσεων που υφίστανται κατά την στιγμή της περιέλευσης του εργοδότη σε αδυναμία ικανοποίησης των δανειστών του. Η σημερινή οικονομική κρίση, η συρρίκνωση των εμπορικών / παραγωγικών δραστηριοτήτων, ως συνέπεια των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων (capital controls), αλλά και αρκετές φορές η κακή οικονομική διαχείριση μιας επιχείρησης (εσκεμμένα ή όχι) δημιουργούν συνθήκες μεγάλης οικονομικής πίεσης στις επιχειρήσεις σε τέτοιο βαθμό, ώστε να τους προκαλούν σοβαρά οικονομικά προβλήματα και σε κάποιες περιπτώσεις να απειλούν τη βιωσιμότητα και τη λειτουργία τους. Είναι μάλιστα σύνηθες τα οικονομικά αυτά προβλήματα να μετακυλίνουν στους εργαζομένους και να απειλούν τους όρους και τις θέσεις εργασίας.

Λέξεις κλειδιά: Εργαζόμενος, Αφερέγγυος εργοδότης, Πτώχευση Επιχειρήσεων, Αναγκαστική Εκτέλεση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:	8
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΜΙΣΘΩΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ.....	8
1.1. Η πολυδιάστατη έννοια της αφερεγγυότητας.....	8
1.2. Μια νέα προσέγγιση για την επιχειρηματική αποτυχία και την αφερεγγυότητα	9
1.3. Μέτρα προστασίας των εργαζομένων: Κοινοτική νομοθεσία και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας	10
1.4. Η πρόληψη της κρίσης και της πτώχευσης και η διάγνωση της αφερεγγυότητας	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:.....	13
Η ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	13
2.1. Αναγκαιότητα του πτωχευτικού Δικαίου	13
2.2. Η πτώχευση ως μορφή πραγμάτωσης ευθύνης	14
2.3. Η πτώχευση ως θεσμός αναγκαστικής εκτέλεσης.....	15
2.4. Ο σύμβουλος αφερεγγυότητας	16
2.5. Το δικαίωμα του συνδίκου προς εκπλήρωση	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:	19
ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΠτΚ	19
3.1. Η αρχή της εξακολούθησης της εργασιακής σχέσης	19
3.2. Επίδραση της πτώχευσης επί εκκρεμών αμφοτεροβαρών συμβάσεων	19
3.3. Η πτώχευση ως σπουδαίος λόγος λύσης της ατομικής σύμβασης εργασίας.....	20
3.4. Η αξίωση του εργαζομένου για αποζημίωση	22
3.5. Συνομολόγηση της πτώχευσης ως σπουδαίου λόγου λύσης της ατομικής σύμβασης εργασίας.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:.....	25
ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΚΑΙ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ.....	25
4.1. Η διαδικασία δια της δικαστικής οδού.....	25
4.2. Τα υποκείμενα της αναγκαστικής εκτελέσεως και οι μεταξύ τους έννομες σχέσεις ...	26
4.3. Γενικές υποχρεώσεις των οργάνων εκτελέσεως	27
4.4. Οι προϋποθέσεις της αναγκαστικής εκτελέσεως : Ο εκτελεστός τίτλος	28
4.5. Κύρια διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως (άρθρα 924 και 926 Κ.Πολ.Δ.)	29
4.6. Κατάσχεση (άρθρα 993-995 Κ.Πολ.Δ.).....	30
4.7. Ο πλειστηριασμός ως κύρια πράξη αναγκαστικής εκτέλεσης	31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ:	33
ΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ	33
5.1. Διαδικασία εξυγίανσης: Μια προσωρινή αποτίμηση	33
5.2. Η νέα ισχύουσα προπτωχευτική «διαδικασία εξυγίανσης» (άρθρα 99-106ια ΠτΚ)....	34
5.3. Η ειδική θέση των εργαζομένων στη διαδικασία εξυγίανσης – σύζευξη ή διάζευξη εργατικού και πτωχευτικού δικαίου	35
5.4. Ανάγκη συνύπαρξης εξυγιαντικής και πτωχευτικής διαδικασίας σε ένα λειτουργικό σύστημα αφερεγγυότητας	36
5.5. Σχέδιο αναδιοργάνωσης και εργαζόμενοι	38
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	40
Ελληνόγλωσση.....	40
Ιστοσελίδες.....	41

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η διερεύνηση της θέσης των εργαζομένων σε συνθήκες πτώχευσης, ή -κατά τη νέα ευρέως χρησιμοποιούμενη διεθνώς ορολογία- οικονομικής αφερεγγυότητας του εργοδότη. Οι δύο αυτοί κλάδοι του δικαίου, του εργατικού και του πτωχευτικού, εκκινούν από μία διαφορετική αφετηρία και αποβλέπουν σε ένα εντελώς διαφορετικό σκοπό. Από τη μία πλευρά, το εργατικό δίκαιο, ευαίσθητο και ιδεαλιστικό, σκοπεύει στην προστασία του εργαζομένου, στη διατήρηση της θέσης του στην επιχείρηση, στην προσφορότερη διασφάλιση των δικαιωμάτων του και στη επωφελέστερη διεκδίκηση των εν γένει αξιώσεων του απέναντι στον εργοδότη.

Στον αντίποδα, το πτωχευτικό δίκαιο, ρεαλιστικό και φορμαλιστικό, σκοπεύει στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών, και τούτο επί τη βάσει σύγκρουσης πολλών και αντιτιθέμενων συμφερόντων. Προσφάτως δε και κατά τη σύγχρονη τάση του δικαίου της πτώχευσης, το πτωχευτικό δίκαιο στοχεύει πλέον και στη διάσωση της υπό πτώχευση επιχείρησης.

Η πτωχευτική διαδικασία δεν πρέπει να αποβλέπει μόνο στην ικανοποίηση των πιστωτών, αλλά παράλληλα και στη διατήρηση ή και τη διάσωση της επιχείρησης του οφειλέτη. Τούτο δε διότι η πτώχευση της επιχείρησης επιφέρει τη διάλυσή της και συνεπώς ένα βαρύ κοινωνικό και οικονομικό κόστος, που συνεπάγεται "απώλεια αξιών" (θέσεων εργασίας, παραγωγικών μέσων, κανονικού εφοδιασμού της αγοράς κλπ.). Η πτώχευση ως γνωστόν είναι μία οδυνηρή κατάληξη της πορείας της επιχείρησης, με συνέπειες που έχουν πολλούς αποδέκτες (επιχειρηματίας, εργαζόμενοι, προμηθευτές, ασφαλιστικοί φορείς, δημόσιο, κ.λπ.).

Η διαδικασία εξυγίανσης (της οφειλέτιδας επιχείρησης) διάδοχος της διαδικασίας συνδιαλλαγής, αποπειράται να αποφευχθεί η πτώχευση, αφού δίνει τη δυνατότητα στην χρεωμένη επιχείρηση να διασωθεί, τηρουμένων βεβαίως των προϋποθέσεων του νόμου. Απευθύνεται σε κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με πτωχευτική ικανότητα, το οποίο έχει το κέντρο των κύριων συμφερόντων του στην Ελλάδα και βρίσκεται σε παρούσα ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων του κατά τρόπο γενικό, ή ακόμη και στην περίπτωση που συντρέχει πιθανότητα αφερεγγυότητάς του.

Το δίκαιο της αναγκαστικής εκτελέσεως, όπως θα αναλυθεί παρακάτω χαρακτηρίζεται ασφαλώς για την τυπικότητα, την αυστηρότητα και την ακαμψία των κανόνων του, δεν πρέπει, ωστόσο, να απαξιώνεται ως ένα τεχνικού καθαρώς χαρακτήρα σύστημα κανόνων, που αποβλέπει απλώς στην ασφάλεια του δικαίου. Με το πέρασμα του χρόνου συνειδητοποιείται ότι η αναγκαστική εκτέλεση δεν πρέπει να ατενίζετε ως ένα μέσο τιμωρίας των κακόπιστων οφειλετών, αλλά ως ένας θεσμός αποτελεσματικής έννομης προστασίας στα χέρια του δανειστή, για να τον βοηθήσει στην πραγμάτωση του δικαιώματός του.

Δεν αποτελεί υπερβολή ότι το δίκαιο της αναγκαστικής εκτελέσεως αποτυπώνει τον βαθμό εξελίξεως μιας έννομης τάξεως και συνιστά τον καθρέπτη του πολιτισμού ενός λαού. Χωρίς αμφιβολία, ο θεσμός της αναγκαστικής εκτελέσεως καλλιεργεί την πίστη στις συναλλαγές και συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Εν τέλει, η προβληματική του δικαίου της αναγκαστικής εκτελέσεως μετεξελίσσεται στις μέρες μας σε δίκαιο προστασίας του καταναλωτή.

Πολυάριθμοι καταναλωτές υποκύπτουν στις σειρήνες του εύκολου πλουτισμού επί πιστώσει και εκτίθενται στη συνέχεια οι ίδιοι και οι οικογένειές τους σε δραματικές περιπέτειες. Το τοπίο καθίσταται ζοφερό στη χώρα μας όχι μόνον από το αλόγιστο μόνον υπερδανεισμό των νοικοκυριών, αλλά και από τις συχνές επιτοκιακές διακυμάνσεις και τον αδυσώπητο εν γένει ανταγωνισμό των τραπεζών, που είναι οι συνήθειες, όπως περιγράφεται και παρακάτω, επισπεύδοντες δανειστές στην αναγκαστική εκτέλεση.

Οι οικονομικές συνθήκες στη χώρα μας ειδικά σήμερα είναι αβέβαιες τόσο για τα φυσικά πρόσωπα, πολλώ δε μάλλον για τις επιχειρήσεις.

Αντίστοιχα, το πτωχευτικό δίκαιο δε μπορεί να παραμένει θεατής των εξελίξεων αλλά καλείται να προσαρμόζεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες με κύριο μέλημα τη διάσωση των επιχειρήσεων. Ωστόσο, η ύπαρξη της ανάγκης για βοήθεια, δεν βρίσκεται μόνο σε νόμους, αλλά και στην καθημερινότητα που βιώνουμε.

Τέλος, η ίδια η πράξη στο άμεσο μέλλον θα καταδείξει εάν οι νομοθετικές αλλαγές στην αναγκαστική εκτέλεση και οι εν γένει νομοθετικές αλλαγές στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας κινούνται ή όχι προς την κατεύθυνση μιας πιο ταχείας απονομής Δικαιοσύνης στη χώρα μας ώστε να δικαιολογούν και το χαρακτηρισμό τους ως θετικών και αξιόλογων μεταρρυθμίσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΜΙΣΘΩΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

1.1. Η πολυδιάστατη έννοια της αφερεγγυότητας

Ως γενική έννοια, η αφερεγγυότητα συνήθως ορίζεται ως η αθέτηση εξόφλησης μιας υποχρέωσης (payment default), η οποία εκδηλώνεται όταν μια προγραμματισμένη πληρωμή δεν εξοφλείται για κάποιο χρονικό διάστημα μετά τη λήξη της. Ειδικότερα, η έννοια της αφερεγγυότητας των επιχειρήσεων (corporate insolvency),¹ αναφέρεται στην κατάσταση κατά την οποία μια εταιρεία περιέρχεται σε αδυναμία τήρησης των οικονομικών της υποχρεώσεων, με αποτέλεσμα την παύση ή αναστολή πληρωμών.

Η αφερεγγυότητα είναι μια χρηματοοικονομική κατάσταση, που βιώνει ένα πρόσωπο ή επιχείρηση, όταν τα περιουσιακά της στοιχεία δεν υπερβαίνουν πλέον τις υποχρεώσεις της. Αποκαλείται συνήθως αφερεγγυότητα «ισολογισμού». Όταν το πρόσωπο ή η επιχείρηση δεν μπορεί πλέον να ανταποκριθεί στα χρέη της στο χρόνο που προβλεπόταν να εξοφληθούν, αναφέρεται συνήθως ως αφερεγγυότητα «ταμειακής ροής».

Αντίστοιχα, αφερέγγυος εργοδότης είναι ο εργοδότης για τον οποίο έχει υποβληθεί αίτηση στο αρμόδιο Δικαστήριο για την έκδοση διατάγματος παραλαβής της περιουσίας του, αν είναι φυσικό πρόσωπο, ή για την έκδοση διατάγματος εκκαθάρισης, αν είναι νομικό πρόσωπο και είτε έχει εκδοθεί από το Δικαστήριο τέτοιο διάταγμα ή το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι ο εργοδότης έπαυσε να διεξάγει οποιαδήποτε εργασία και δεν υπάρχει ικανοποιητική περιουσία η οποία να δικαιολογεί την έκδοση σχετικού διατάγματος.

Σύμφωνα με την Οδηγία 2082/94 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2008 «περί προστασίας των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη», ²ένας εργοδότης θεωρείται σε κατάσταση αφερεγγυότητας όταν έχει ζητηθεί η έναρξη συλλογικής διαδικασίας που βασίζεται στην αφερεγγυότητα του, προβλεπόμενη από τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις ενός κράτους μέλους, η οποία επιφέρει τη μερική ή ολική πτωχευτική απαλλοτρίωση του εν λόγω εργοδότη, καθώς και το διορισμό συνδίκου ή

---

¹ The Law and Economics of Corporate Insolvency: A Review , J.Armour ,March 2001

² βλ.Ο Περί της Προστασίας των Δικαιωμάτων των Εργοδοτούμενων σε Περίπτωση Αφερεγγυότητας του Εργοδότη Νόμος του 2001 (25(I)/2001

προσώπου που ασκεί παρεμφερή καθήκοντα και η αρχή που είναι αρμόδια δυνάμει των σχετικών διατάξεων: α) είτε αποφάσισε την έναρξη της διαδικασίας, β) είτε διαπίστωσε ότι η επιχείρηση ή η εγκατάσταση του εργοδότη έκλεισε οριστικά και ότι η ανεπάρκεια των διαθέσιμων στοιχείων του ενεργητικού δεν δικαιολογεί την έναρξη της διαδικασίας.

Η αφερεγγυότητα, συνιστά ένα φαινόμενο με σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, ιδίως στις σημερινές συνθήκες της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Εξαιρετικά σημαντική πλευρά της αφερεγγυότητας είναι αναμφισβήτητα οι επιπτώσεις της, στην απασχόληση καθώς και στα μισθολογικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα των εργαζομένων.

Ειδικότερα δε, το ζήτημα της προστασίας των εργαζομένων έχει προ πολλού απασχολήσει το διεθνές και ευρωπαϊκό Δίκαιο με θέσπιση σχετικών ρυθμίσεων (Δ.Σ.Ε., Ευρωπαϊκές Οδηγίες) ενώ παράλληλα ειδικές προστατευτικές διατάξεις, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, απαντώνται και στις επιμέρους νομοθεσίες (Πτωχευτικό και Εργατικό Δίκαιο).

1.2. Μια νέα προσέγγιση για την επιχειρηματική αποτυχία και την αφερεγγυότητα

Με τη «Σύσταση της Επιτροπής της 12.03.2014», ως νομική πράξη της Ένωσης,³ «στόχος της είναι να διασφαλίσει ότι οι βιώσιμες επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες, οπουδήποτε και αν είναι εγκατεστημένες μέσα στην Ένωση, έχουν πρόσβαση στα εθνικά πλαίσια αφερεγγυότητας που τους παρέχουν τη δυνατότητα να αναδιαρθρωθούν σε πρώιμο στάδιο με σκοπό να ανατραπεί η αφερεγγυότητα τους, κατ'επέκταση, να μεγιστοποιήσει τη συνολική αξία για τους πιστωτές, τους εργαζόμενους, τους ιδιοκτήτες και την οικονομία στο σύνολό της».

Η Σύσταση στοχεύει επίσης στην παροχή δεύτερης ευκαιρίας στους έντιμους πτωχεύσαντες επιχειρηματίες σε ολόκληρη την Ένωση.⁴ Πάνω σε αυτή την λογική της «δευτέρας ευκαιρίας» για κάθε είδους «οφειλέτη», φυσικό ή νομικό πρόσωπο που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες με πιθανότητα την αφερεγγυότητα του, η Σύσταση προωθεί μεγαλύτερη «συνοχή» μεταξύ των εθνικών νομικών πλαισίων περί

---

³ Βλ. Κοτσίρης Λ., Πτωχευτικό Δίκαιο, 9^η έκδοση, 2016 σ.90

⁴ βλ. Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μια νέα ευρωπαϊκή προσέγγιση όσον αφορά την πτώχευση και αφερεγγυότητα των επιχειρήσεων

αφερεγγυότητας, ώστε να μειωθεί το κόστος αξιολόγησης των κινδύνων επένδυσης σε άλλο κράτος μέλος, να αυξηθεί το ποσοστό ανάκτησης για τους πιστωτές των απαιτήσεών τους, να εκλείψει η δυσχερής αναδιάρθρωση διασυνοριακών ομίλων εταιριών.

Το ευρωπαϊκό δίκαιο για τις διασυνοριακές διαδικασίες αφερεγγυότητας καθορίζεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 σχετικά με τις διαδικασίες αφερεγγυότητας («κανονισμός περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας»), ο οποίος άρχισε να εφαρμόζεται στις 31 Μαΐου 2002. Ο κανονισμός περιέχει κανόνες σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και το εφαρμοστέο δίκαιο και προβλέπει τον συντονισμό διαδικασιών αφερεγγυότητας που έχουν κινηθεί σε διάφορα κράτη μέλη. Ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται όταν ο οφειλέτης έχει εγκατάσταση ή πιστωτές σε άλλο κράτος μέλος.

Η Σύσταση αυτή, παρεμβάλλεται, με νέες κατευθύνσεις, μεταξύ του Καν.1346/2000 και του νέου Καν.2015/848 περί διαδικασιών αφερεγγυότητας.

Ο νέος Κανονισμός 2015/848 έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής⁵ επί εμπορικών και προσωπικών διαδικασιών αφερεγγυότητας, δημιουργεί προϋποθέσεις αποτροπής του λεγόμενου «πτωχευτικού τουρισμού» και άγρας δικαστηρίων κράτους μέλους με ευνοϊκότερες ρυθμίσεις, εισάγει τη διασύνδεση μητρώων αφερεγγυότητας, τοποθετείται αρχικά υπέρ της διάσωσης και αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων και δημιουργεί τις προϋποθέσεις διάσωσης ομίλου επιχειρήσεων ως όλου σε περίπτωση αφερεγγυότητας μέλους του ομίλου.

1.3. Μέτρα προστασίας των εργαζομένων: Κοινοτική νομοθεσία και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας

Ο Νόμος για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Εργοδοτούμενων σε περίπτωση Αφερεγγυότητας του Εργοδότη τέθηκε σε εφαρμογή στις 9 Μαρτίου 2001. Βασικός σκοπός του Νόμου είναι η διασφάλιση της πληρωμής από Ειδικό Ταμείο στους εργοδοτούμενους, ημερομισθίων και ετησίων αδειών που οφείλονται από τον εργοδότη τους σε περίπτωση που αυτός καθίσταται αφερέγγυος.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) με αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου ⁶ «περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας», ως διαδικασίες αφερεγγυότητας νοούνται οι συλλογικές διαδικασίες οι οποίες προϋποθέτουν την αφερεγγυότητα του οφειλέτη, συνεπάγονται

---

⁵The recast EC regulation on insolvency (Regulation 2015/848 of 20 may 2015)

⁶ βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας.

τη μερική ή ολική πτωχευτική του απαλλοτριώση και το διορισμό συνδίκου και εξειδικεύονται διαφορετικά ανά χώρα.

Στην περίπτωση της Ελλάδας στις διαδικασίες αφερεγγυότητας συγκαταλέγονται: η πτώχευση, η ειδική εκκαθάριση, η προσωρινή διαχείριση εταιρείας, η διοίκηση και διαχείριση των πιστωτών και η υπαγωγή επιχείρησης υπό επίτροπο με σκοπό τη σύναψη συμβιβασμού με τους πιστωτές.

Για τους σκοπούς της προστασίας των εργαζομένων και των σχέσεων εργασίας, οι επιπτώσεις της διαδικασίας αφερεγγυότητας στη συνέχιση ή στη διακοπή των σχέσεων εργασίας και στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις του κάθε μέρους που απορρέουν από τις σχέσεις αυτές, πρέπει να καθορίζονται από το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση δυνάμει των γενικών κανόνων σύγκρουσης των νομοθεσιών.

Άλλα ζητήματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας, όπως π.χ. το αν οι απαιτήσεις των εργαζομένων είναι εγγυημένες με κάποιο προνόμιο και ποια είναι η ενδεχόμενη σειρά του προνομίου αυτού, θα πρέπει να επιλύονται σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους έναρξης

1.4. Η πρόληψη της κρίσης και της πτώχευσης και η διάγνωση της αφερεγγυότητας

Σύμφωνα με την οικονομική επιστήμη, η «κρίση» της επιχείρησης ορίζεται ως «κάθε κατάσταση, στην οποία τίθεται σε κίνδυνο η υπόσταση της επιχείρησης», στο πτωχευτικό δίκαιο γίνεται δεκτός ένας διαφορετικός ορισμός, σύμφωνα με τον οποίο μια επιχείρηση βρίσκεται σε «κρίση», ⁷όταν δεν είναι σε θέση να εξοφλήσει τα οφειλόμενα χρέη και σε προχωρημένο στάδιο αυτής, σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής ή/και σε περίπτωση υπερχρέωσης. Άλλωστε, αντικείμενο του πτωχευτικού δικαίου αποτελεί μόνο το στάδιο της οικονομικής κρίσης, που είναι γνωστό ως «αφερεγγυότητα», η οποία συνίσταται στην ανεπάρκεια της περιουσίας του οφειλέτη για την ικανοποίηση του συνόλου των χρεών του στο χρόνο, που αυτά είναι απαιτητά, αλλά νοείται και ως υπερχρέωση ή παύση πληρωμών.

Επισημαίνεται, ότι υφίστανται διεθνώς δύο νομοθετικά συστήματα ανίχνευσης της αφερεγγυότητας, αφενός το ⁸α) σύστημα της παύσης πληρωμών, ήτοι η γενική και μόνιμη αδυναμία του εμπόρου να εκπληρώσει τα ληξιπρόθεσμα εμπορικά χρηματικά

---

⁷βλ. Περάκης Ε., ΠτΔ,σ.108

⁸βλ. Αυγητίδης Δ., Εξυγίανση επιχειρήσεων μέσω προπτωχευτικών συμφωνιών σ.31-32

χρέη του, σύστημα το οποίο ακολουθεί και το ελληνικό πτωχευτικό δίκαιο και αφετέρου β) το σύστημα της υπερχρέωσης, όπου η αφερεγγυότητα διαπιστώνεται, όταν το παθητικό της περιουσίας του οφειλέτη υπερβαίνει το ενεργητικό. Ιδιαίτερος σημαντική και ενδιαφέρουσα, ιδίως σήμερα, όπου το θέμα καθίσταται ακόμα πιο επίκαιρο, είναι η πρόληψη αυτής της κρίσης και κυρίως η πρόγνωση των οικονομικών δυσκολιών, που ενδεχομένως να οδηγήσουν σε πτώχευση. Άλλωστε, η έγκαιρη πρόληψη της πτώχευσης αποτελεί πολύ σημαντικό ζήτημα, καθώς κατά κανόνα η αφερεγγυότητα αντιμετωπίζεται, όταν έχει ήδη επέλθει.⁹

Το ζητούμενο είναι να διαγνωσθεί και να ανιχνευθεί η αφερεγγυότητα εκ των προτέρων, στο στάδιο όπου επίκειται, προκειμένου να μη χαθούν τα κεκτημένα της επιχείρησης, όπως πελατεία, αξία και προοπτικές αυτής αλλά και θέσεις εργασίας, ώστε να προληφθεί στο μέτρο του δυνατού αυτή αλλά και η πτώχευση, ως τρόπος νομικής αντιμετώπισης αυτής, και να υπάρξει έγκαιρη κινητοποίηση με στόχο να αντιμετωπισθούν με επιτυχίες οι δυσκολίες της επιχείρησης.

---

⁹βλ. Περάκης Ε., 1987, Εισαγωγή στο δίκαιο της εξυγίανσης των επιχειρήσεων σ.70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:

Η ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

2.1. Αναγκαιότητα του πτωχευτικού Δικαίου

Το πτωχευτικό δίκαιο θεωρείται μέρος του όλου εμπορικού δικαίου καθώς αναφέρεται πρωτίστως στους εμπόρους.¹⁰ Εφαρμόζεται στις περιπτώσεις της οικονομικής πτώσης του εμπόρου και αποσκοπεί στην ικανοποίηση των πιστωτών. Οπωσδήποτε γι' αυτό το λόγο είναι δίκαιο «αισθηματικά αρνητικό» όμως «αναγκαίο». Αισθηματικά αρνητικό, όταν αποβλέπουμε στον έμπορο που ατυχεί, όταν συλλογίζομαστε την περιουσιακή του «παράδοση» και στην εμπορική του «καθαίρεση». Είναι όμως αναγκαίο, όταν αποβλέπουμε στους δανειστές του και στο ευρύτερο συμφέρον της κοινωνίας για μια υγιή πίστη και συναλλαγή.

Στους νεότερους χρόνους προστέθηκε ως σκοπός της πτώχευσης και η διάσωση της επιχείρησης, η λεγόμενη εξυγίανση των επιχειρήσεων. Αυτή η συνύπαρξη πολλαπλών συμφερόντων που άλλοτε συγκρούονται, άλλοτε είναι παράλληλα, επιβάλλει στο δίκαιο στιγμές ιδιαίτερες όπως είναι η λεπτομέρεια, η προθεσμία, η ειδική διαδικασία, η προϋπόθεση. Έτσι το πτωχευτικό δίκαιο μπορεί να διαχωριστεί σε ένα ουσιαστικό μέρος, στο οποίο εξετάζονται οι προϋποθέσεις κήρυξης της πτώχευσης και τα αποτελέσματά της και σε ένα δικονομικό διαδικαστικό μέρος, στο οποίο ερευνάται η οργάνωση και η εν γένει πορεία της πτώχευσης.

Το πτωχευτικό δίκαιο δεν ρυθμίζει μία σχέση αλλά μια κατάσταση, την πτώχευση, περιέχει αρχή και τέλος ρύθμισης και παρουσιάζεται σαν ολοκληρωμένο αυτοτελές σύστημα κανόνων δικαίου, σαν μία ολοκληρωμένη διαδικασία. Η ένταξη του πτωχευτικού δικαίου στο εμπορικό δίκαιο έβρισκε ανέκαθεν έρεισμα στην ιστορικά θεμελιωμένη σύνδεσή του με την εμπορική ιδιότητα του οφειλέτη.

Το φαινόμενο της πτώχευσης είναι και ήταν ιστορικά αρένα συγκρούσεων και αμφισβητήσεων από άποψη σκοπού, αξίας και προσδοκιών – όχι ονείρων – που διεξάγονται σε ένα δύσκολο, περίτεχνο και πολυδιάστατο νομικό – επιχειρησιακό περιβάλλον.

---

¹⁰ βλ. Κοτσίρης Λ., Πτωχευτικό Δίκαιο, 9^η εκδ 2016, σ.5

2.2. Η πτώχευση ως μορφή πραγμάτωσης ευθύνης

Η πτώχευση, είτε αποσκοπεί στην εκκαθάριση της περιουσίας του οφειλέτη είτε στην αναδιοργάνωση της επιχείρησής του, αποτελεί μορφή «πραγμάτωσης ευθύνης». Έχει σκοπό να ικανοποιήσει τους δανειστές, σύμφωνα προς την αρχή της ισότητας. Η «σύμμετρη ικανοποίηση των δανειστών» εκείνου που πτώχευσε είναι ο πυρήνας του πτωχευτικού δικαίου, αντίθετα προς την «αρχή της προτεραιότητας» που επικρατεί στην ατομική εκτέλεση.

Οι δανειστές που πλήττονται, εκτός από ορισμένες κατηγορίες, έχουν την ίδια τύχη, συμμετέχουν στην ίδια «κοινωνία» που αποτελεί «κοινωνία ζημίας». Η αρχή αυτή επηρεάζει όλο το πτωχευτικό δίκαιο.¹¹

Για να πραγματοποιηθεί η αρχή αυτή, με την πτώχευση επέρχεται, κατά κανόνα, αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων των μεμονωμένων δανειστών, οι οποίοι έχουν σαν μόνο δρόμο ικανοποίησης να συμμετέχουν στην πτωχευτική διαδικασία. Ατομική αναγκαστική εκτέλεση είναι ανίσχυρη και έτσι διασφαλίζεται η αρχή της ίσης ικανοποίησης.

Την αρχή αυτή μπορεί να εξυπηρετήσει μόνον η συλλογική εκτέλεση του πτωχευτικού δικαίου. Ολόκληρη η περιουσία του κοινού οφειλέτη καταλαμβάνεται ενιαίως και χρησιμοποιείται σαν αντικείμενο ικανοποίησης για το σύνολο των δανειστών της πτώχευσης. Στη θέση της ατομικής εκτέλεσης των κατ'ιδίαν δανειστών και της κατάληψης των μεμονωμένων περιουσιακών αντικειμένων, εισέρχεται η καθολική εκτέλεση σε όλη την περιουσία του οφειλέτη για το σύνολο των δανειστών.

Αυτό έχει το πλεονέκτημα, ότι γι' αυτή την εκτέλεση δεν πραγματοποιείται κατάσχεση, η εκποίηση δε των αντικειμένων δεν γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες που αναφέρονται στην εκτέλεση αλλά, κατ' αρχήν, δια της οδού της ελεύθερης εκποίησης, με τις εγγυήσεις της δικαστικής αρχής. Αυτή η διαμόρφωση του πτωχευτικού δικαίου είναι οικονομικά πιο πλεονεκτική. Γιατί επιτρέπει τη μαζική αξιοποίηση μεγαλύτερων τμημάτων της περιουσίας του οφειλέτη, ιδίως τη μεταβίβαση της επιχείρησης ως συνόλου με διατήρηση των θέσεων εργασίας και της άυλης αξίας της επιχείρησης.

Σε αντίθεση με το προϊσχύσαν πτωχευτικό δίκαιο, ο Πτωχευτικός Κώδικας για την ικανοποίηση των πιστωτών δεν χρησιμοποιεί μόνο τη δυνατότητα ρευστοποίησης της περιουσίας του οφειλέτη, αλλά κατευθύνεται ενιαία και προς μια οικονομικώς λογική μορφή πραγμάτωσης ευθύνης, τη δυνατότητα της οικονομικής επιβίωσης του οφειλέτη.

---

¹¹ βλ. Α.Κοτσίρη, Πτωχευτικό Δίκαιο, 9η εκδ 2016, σ.9

Παρά ταύτα, η πτωχευτική διαδικασία παραμένει διαδικασία εκτέλεσης.¹² Πρόκειται, κατά κανόνα, για αναγκαστική εκκαθάριση μιας περιουσίας, εκκαθάριση που γίνεται με πράξη της Πολιτείας με σκοπό να ικανοποιηθούν οι δανειστές της πτώχευσης.

2.3. Η πτώχευση ως θεσμός αναγκαστικής εκτέλεσης

Η πτώχευση είναι θεσμός του εμπορικού δικαίου, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ως εκ του σκοπού της αποτελεί θεσμό αναγκαστικής εκτέλεσης. Εν τούτοις, το σύστημα της πτώχευσης διαφέρει από το σύστημα της ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης τούτο ως προς το σκοπό όσο και ως προς τα μέσα επίτευξης του νομοθετικού σκοπού, ο οποίος επιδιώκεται με αυτά.¹³ Ως προς το σκοπό, με την ατομική αναγκαστική εκτέλεση επιδιώκεται η πραγμάτωση του περιεχομένου του δικαιώματος του συγκεκριμένου δανειστή ή συγκεκριμένων δανειστών συγχρόνως δε και η πραγμάτωση της ευθύνης του οφειλέτη, ενώ με την πτώχευση επιδιώκεται η αρχή της ισότητας όλων των δανειστών.

Για την πραγμάτωση της ευθύνης σύμφωνα με το σύστημα της ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης, το δίκαιο θέτει στη διάθεση του δανειστή διάφορα μέσα καταναγκασμού, από τα οποία άλλα μεν ανήκουν στο ουσιαστικό δίκαιο – αυτοδίκαια, συμψηφισμός, επίσχεση- αλλά δε στο δικονομικό δίκαιο, όπως κατάσχεση, αναγκαστική διαχείριση.

Τα μέσα εκτέλεσης για να ικανοποιηθεί χρηματικά ο δανειστής ονομάζονται μέσα ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης. Ουσιώδη χαρακτηριστήκα τους είναι η ατομικότητα και η ειδικότητα. «Ατομικότητα», γιατί η έννομη τάξη θέτει αυτά στην διάθεση καθενός των δανειστών του οφειλέτη και η χρήση τους επιτρέπεται στο δανειστή που φρόντισε να αποκτήσει τίτλο εκτελεστό (άρθρο 904 ΚΠολΔ). «Ειδικότητα», γιατί μπορεί να εφαρμοστούν σε συγκεκριμένα στοιχεία της περιουσίας του οφειλέτη, δηλαδή σε εκείνα που προσήλκυσαν την προσοχή, την προτίμηση του συγκεκριμένου δανειστή και τα οποία σε κάθε περίπτωση, είναι αναγκαία για να ικανοποιηθεί αυτός (άρθρα 927, 951 και 964 ΚΠολΔ).

Αντίθετα, με την πτώχευση επιδιώκεται η σύμμετρη ικανοποίηση όλων των δανειστών με κατά κανόνα εκκαθάριση ολόκληρης της περιουσίας του οφειλέτη, εκτός εάν η ικανοποίηση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της οικονομικής επιβίωσής του.

---

¹² βλ. Ρόκα Κ., Πτωχευτικόν Δίκαιον, εκδ. 12η 1978, σελ. 6

¹³ βλ. Ρόκα Κ., Πτωχευτικόν Δίκαιον, εκδ. 12η 1978, σελ. 7-8

Δηλαδή, προέχει ο σκοπός της πτώχευσης, ο οποίος κατατείνει, όπως διατυπώνεται από τον νομοθέτη, «στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη με τη ρευστοποίηση της περιουσίας του ή με άλλο τρόπο που προβλέπεται από σχέδιο αναδιοργάνωσης και ιδίως με τη διατήρηση της επιχείρησής του».¹⁴

Σύμφωνα με την κρατούσα πλέον άποψη, στη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης προηγούνται πλέον οι τράπεζες έναντι των εργαζομένων. Στην περίπτωση πτώχευσης επιχειρήσεων και εκποίησης ακινήτων τους, το ποσοστό ικανοποίησης των εργαζομένων συρρικνώνεται στο 25% ενώ των τραπεζών διευρύνεται στο 65%. Το υπόλοιπο 10% από το εκπλειστηρίασμα δίνεται στους μη προνομιούχους πιστωτές.

2.4. Ο σύμβουλος αφερεγγυότητας

Ο Σύδικος της πτώχευσης αποτελεί την κεντρική μορφή της πτώχευσης, είναι το πρόσωπο που διορίζεται από το δικαστήριο και έχει ως καθήκον να διαχειρισθεί την πτωχευτική διαδικασία.¹⁵ Ο νέος Κανονισμός (ΕΕ) 2015/848 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας χρησιμοποιεί πλέον τον όρο «διαχειριστή της διαδικασίας αφερεγγυότητας» (ορισμός άρθρο2, 5).

Τα βασικά του καθήκοντα είναι να καταγράψει την περιουσία του οφειλέτη, να διαπιστώσει τις υποχρεώσεις του και να προχωρήσει είτε στην εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη και τη διανομή του προϊόντος της εκποίησης στους πιστωτές, είτε να προσπαθήσει την επίτευξη ενός συμβιβασμού μεταξύ οφειλέτη και πιστωτών, με σκοπό τη διάσωση της επιχείρησής «προσωρινά» μέχρι δηλαδή να ληφθεί απόφαση για την τύχη της κ.λπ. Ο Σύδικος πρέπει να είναι πρόσωπο με πείρα και γνώσεις στους τομείς του πτωχευτικού δικαίου και της διοίκησης επιχειρήσεων. Ευθύνεται απέναντι στους πιστωτές και τον οφειλέτη για κακή διαχείριση ή παράβαση του νόμου. Στις περισσότερες των περιπτώσεων σύνδικοι πτωχεύσεως διορίζονται Δικηγόροι.

Σύμφωνα με το από 1.1.2017 (παρ. 22 της υποπαραγράφου Γ3 του άρθρου 2 του Ν. 4336/2015, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 51 του Ν. 4423/2016), οι αρμοδιότητες που προβλέπονται στον Πτωχευτικό Κώδικα ως αρμοδιότητες του συνδίκου, του μεσολαβητή, του ειδικού εντολοδόχου και του ειδικού εκκαθαριστή ασκούνται από τον διαχειριστή αφερεγγυότητας.

¹⁴ βλ. Κοτσίρη Α, Πτωχευτικό Δίκαιο, 9^η εκδ. 2016, σ.11-12

¹⁵ https://el.wikipedia.org/wiki/σύνδικος_πτώχευσης, βλ. Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings

Ως διαχειριστής αφερεγγυότητας διορίζεται πλέον φυσικό πρόσωπο εγγεγραμμένο σε μητρώο που τηρείται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.¹⁶ Με το Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο εξεδόθη δυνάμει του ως άνω άρθρου, καθορίζονται οι τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις άσκησης του επαγγέλματος του διαχειριστή αφερεγγυότητας, τα επαγγελματικά προσόντα που απαιτούνται για την πρόσβαση στο επάγγελμα, ο τρόπος οργάνωσης του επαγγέλματος, ο διορισμός και η παύση του διαχειριστή, η εποπτεία του, οι επιμέρους αρμοδιότητές του σε σχέση με τις προβλεπόμενες διαδικασίες του Πτωχευτικού Κώδικα καθώς και τα ζητήματα της ευθύνης και τις κυρώσεις από τη μη άσκησή τους.

2.5. Το δικαίωμα του συνδίκου προς εκπλήρωση

Ως προς τις συμβάσεις που διατηρούν την ισχύ τους, ο σύνδικος, εφόσον κρίνει αυτές συμφέρουσες για την ομάδα, έχει το δικαίωμα, με την άδεια του εισηγητή, να υποκαταστήσει την ομάδα και να απαιτήσει την εκπλήρωση από τον αντισυμβαλλόμενο. Πρόκειται για δικαίωμα επιλογής του συνδίκου που ρυθμίζεται στο άρθρο 29 ΠτΚ.

Το δικαίωμα επιλογής προς εκτέλεση της εκκρεμούς σύμβασης παρέχεται μόνο στον σύνδικο και αποκλείει αντίθετο δικαίωμα του αντισυμβαλλομένου προς διάλυση της σύμβασης. Το άρθρο 29 παρ.1 ΠτΚ παρέχει στον σύνδικο το δικαίωμα να απαιτήσει από τον αντισυμβαλλόμενο εκπλήρωση της σύμβασης. Δικαίωμα του συνδίκου να αρνηθεί να εκπληρώσει τη σύμβαση δεν μπορεί να γίνει δεκτό, παρά μόνον υπό την έννοια ότι είναι ελεύθερος να επιλέξει εάν θα υποκαταστήσει την ομάδα ή όχι. Αν ο σύνδικος γνωρίσει τον αντισυμβαλλόμενο ότι αρνείται την εκπλήρωση, αλλά συγχρόνως προτείνει άλλη παροχή την οποία αποδέχεται ο αντισυμβαλλόμενος, η εκπλήρωση θεωρείται ότι ματαιώθηκε και ότι συνάφθηκε νέα σύμβαση.

Ο σύνδικος, μετά την απόφαση περί κήρυξης πτώχευσης του εργοδότη, μπορεί να συνεχίζει στο όνομά του και για λογαριασμό του τελευταίου τη λειτουργία της επιχείρησης και ως εκ τούτου και τις συνεχιζόμενες συμβάσεις εργασίας, οι οποίες θα λειτουργούν με υποκατάσταση στα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και στην εν γένει θέση του εργοδότη από τον σύνδικο.

---

¹⁶ βλ. Π.Δ. 133/2016 για τη ρύθμιση του επαγγέλματος του διαχειριστή αφερεγγυότητας.

Σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ.3 ΠτΚ προβλέπεται ότι μετά και την κατ'άρθρο 70 έκθεση του συνδίκου και στο βαθμό που με αυτήν προβλέπεται βιωσιμότητα της επιχείρησης, τόσο ο σύνδικος, όσο και ο ίδιος ο οφειλέτης ή η επιτροπή των πιστωτών, μπορούν, τόσο από κοινού όσο και χωριστά έκαστος να ζητήσουν από τον εισηγητή τη διατήρηση των αναγκαίων θέσεων εργασίας μέχρι την έγκριση ή απόρριψη του σχεδίου αναδιοργάνωσης κατ'άρθρα 107επ.ΠτΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΠτΚ

3.1. Η αρχή της εξακολούθησης της εργασιακής σχέσης

Η κήρυξη της πτώχευσης του εργοδότη δεν θεσπίζει λόγο λύσης των αμφοτεροβαρών συμβάσεων (άρθρο 28 ΠτΚ). Ο κανόνας αυτός περί διατήρησης της ισχύος των αμφοτεροβαρών συμβάσεων, στις οποίες συμβαλλόμενος είναι ο οφειλέτης και οι οποίες εκκρεμούν κατά την κήρυξη της πτώχευσης, συνεχίζει να ισχύει και επί των εργασιακών σχέσεων.¹⁷ Ως διαρκείς συμβάσεις, οι συμβάσεις εργασίας δεν λύονται (αυτοδίκαια) με την κήρυξη της πτώχευσης του εργοδότη (άρθρα 31 παρ.1 και 34 παρ.1 ΠτΚ).

Η πτώχευση δεν ενέχει έννοια μη εκπλήρωσης της παροχής.¹⁸ Η αρχή αυτή είναι ευνοϊκή για τον αντισυμβαλλόμενο, ιδιαίτερα όταν ο σύνδικος επιλέξει την εκτέλεση της σύμβασης. Ενώ οι άλλοι ανέγγυοι δανειστές της πτώχευσης ικανοποιούνται με πτωχευτικό μέρισμα, ο αντισυμβαλλόμενος δεν ζημιώνεται.

Ο Πτωχευτικός Κώδικας σεβόμενος την αδιαμφισβήτητη κοινωνική σημασία, αλλά και την ανάγκη ιδιαίτερης προστασίας των εργαζομένων, προβλέπει ρητά και ειδικά την τύχη των σχέσεων αυτών στο άρθρο 34, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του οποίου «με την κήρυξη της πτώχευσης δεν λύεται η σύμβαση εργασίας» .

3.2. Επίδραση της πτώχευσης επί εκκρεμών αμφοτεροβαρών συμβάσεων

Αμφοτεροβαρής είναι η σύμβαση η οποία δημιουργεί υποχρεώσεις και για τους δύο τους συμβαλλομένους και στην οποία παροχή και αντιπαροχή βρίσκονται σε ουσιώδη αλληλεξάρτηση υπό την έννοια ότι, κατά τη βούληση των συμβαλλομένων μερών, η παροχή του ενός παριστάνει το αντάλλαγμα για την παροχή του άλλου χωρίς να απαιτείται το αντικειμενικώς ισάξιο αυτών. Αξίωση και ανταξίωση στηρίζονται σε ενιαία νομική αιτία και αλληλεξαρτώνται οργανικώς. Αυτή η αναγκαία αλληλεξάρτηση παροχής και αντιπαροχής είναι ο εσωτερικός λόγος για τις περισσότερες των διατάξεων που ρυθμίζουν τις αμφοτεροβαρείς συμβάσεις.

---

¹⁷ βλ.Κοτσίρη Λ., Πτωχευτικό Δίκαιο, 9^η εκδ. 2016, σ.364-365

¹⁸ βλ.Νικ.Κ.Ρόκας,2η έκδ.1997, σ.52-53

Τέτοιες συμβάσεις είναι π.χ. η πώληση, η ανταλλαγή, η μίσθωση πράγματος, εργασία ή έργου, συμβάσεις διαρκούς προμήθειας, παρακαταθήκης με αμοιβή κ.α. και όλες οι συμβάσεις με την έννοια των άρθρων 374 επ. Α.Κ.¹⁹

Εκκρεμής είναι η αμφοτεροβαρή σύμβαση όταν ουδείς από τους συμβαλλομένους εκπλήρωσε πλήρως με την παροχή που τον βαραίνει. Εάν και οι δύο συμβαλλόμενοι εκπλήρωσαν την παροχή τους, τότε δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής πτωχευτικών διατάξεων.

Εάν εκείνος που εκπλήρωσε είναι μόνον ο οφειλέτης που πτώχευσε, ο αντισυμβαλλόμενος δύναται να κρατήσει την παροχή- υπό την επιφύλαξη της πτωχευτικής ανάκλησης- και καταβάλλοντας την παροχή του στην πτωχευτική περιουσία, άλλως ο σύνδικος ασκεί κατά του συμβαλλομένου τα δικαιώματα από την σύμβαση. Εάν αντίθετα εκείνος που εκπλήρωσε είναι μόνον ο αντισυμβαλλόμενος, τότε δικαιούται να συμμετάσχει στις εργασίες της πτώχευσης μόνον ως πτωχευτικός πιστωτής.

3.3. Η πτώχευση ως σπουδαίος λόγος λύσης της ατομικής σύμβασης εργασίας

Ο Αστικός Κώδικας έχει επιφυλάξει στη σύμβαση εργασίας, ως διαδοχική ενοχική σύμβαση που συνδέει τον εργαζόμενο με τον εργοδότη, ιδιαίτερη νομική μεταχείριση σε σχέση με τις υπόλοιπες διαρκείς συμβάσεις, όπως για παράδειγμα τη μίσθωση, την εντολή, το χρησιδάνειο κλπ. Εισάγοντας με την ΑΚ 672 τη δυνατότητα καταγγελίας της για σπουδαίο λόγο και προβαίνοντας ταυτόχρονα με τις επόμενες διατάξεις του στη ρύθμιση των συνεπειών που επέρχονται με τη χρήση του δικαιώματος αυτού έδειξε την προτίμηση του στη χρησιμοποίηση μιας αόριστης έννοιας, αυτής του σπουδαίου λόγου, δεκτικής μιας ευρείας ερμηνευτικής αξιολόγησης και αξιοποίησης, αποφεύγοντας ταυτόχρονα να εισάγει συγκεκριμένους λόγους ή αιτίες που να δικαιολογούν την λύση της.

Η πτώχευση του εργοδότη δεν επιφέρει την αυτοδίκαιη λύση της σύμβασης εργασίας, η οποία για να επέλθει θα πρέπει να έχει προηγηθεί η καταγγελία της, η νομιμότητα της οποίας δεν μπορεί να αναζητήσει έρεισμα στην έννοια του σπουδαίου λόγου, σύμφωνα με ΑΚ672, διαφορετικά θα πάσχει από ακυρότητα, επιτρέποντας τη συνέχισή της μέχρι την έγκυρη λύση της. Γίνεται δεκτό από σημαντικό μέρος της νομολογίας πως οι

---

¹⁹ βλ. Ψυχομάνης Σπ., Πτωχευτικό Δίκαιο, 2003 σ.96-98, επίσης πρόκειται για το πέμπτο κεφάλαιο του ενοχικού δικαίου όπου στα άρθρα 374-388 ΑΚ αποτυπώνονται οι βασικές αρχές για όλες τις αμφοτεροβαρείς συμβάσεις

οικονομικές δυσχέρειες του εργοδότη δεν αποτελούν σπουδαίο λόγο για τη λύση της σύμβασης εργασίας, καθώς αυτός αποκλειστικά επιβαρύνεται με τον οικονομικό κίνδυνο, ένα μέρος του οποίου, με την καταγγελία της σύμβασης εργασίας, επιρρίπτεται στον εργαζόμενο. Ακόμη και εάν η επιχείρηση διακόψει τη λειτουργία της, το γεγονός αυτό δε συνιστά, από μόνο του τουλάχιστον, έναν δικαιολογητικό λόγο νομιμοποιητικό της έκτακτης καταγγελίας.

Σύμφωνα με ΑΚ 674, εφόσον ο σπουδαίος λόγος οφείλεται στη μεταβολή των περιουσιακών σχέσεων του εργοδότη, τότε δικαιολογείται η καταγγελία της σύμβασης εργασίας με συνέπεια τη δυνητική καταβολή αποζημίωσης κατά την κρίση του δικαστηρίου. Η πτώχευση του εργοδότη, προκαλώντας την αποξένωσή του από την επιχείρηση, συνεπάγεται βεβαίως μεταβολή τόσο των προσωπικών σχέσεων όσο και των περιουσιακών του στοιχείων.

Η πτώχευση, επομένως, δυνητικά μόνο μπορεί να αποτελέσει σπουδαίο λόγο για την καταγγελία της σύμβασης εργασίας, υπό την προϋπόθεση ότι η λειτουργία της επιχείρησης παύει οριστικά και δε συνεχίζεται από το σύνδικο της πτώχευσης, πράγμα που αποδεικνύει την αντικειμενική αδυναμία αποδοχής των υπηρεσιών του εργαζόμενου και επομένως την πλήρωση της έννοιας του σπουδαίου λόγου, δεδομένου ότι η συνέχιση της σύμβασης εργασίας το μόνο που θα είχε να προσφέρει θα ήταν η συσσώρευση επιπλέον υποχρεώσεων στην μεταπτωχευτική περιουσία.²⁰

Η οριστική παύση, επομένως, της λειτουργίας της επιχείρησης, ως αποτέλεσμα της πτώχευσης, έχει σαν αποτέλεσμα να επιτρέπεται η καταγγελία της σύμβασης εργασίας από το σύνδικο, που ενδεχόμενος να είναι και αξήμια, δεδομένου ότι η καταβολή εύλογης αποζημίωσης ανήκει στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου.

Η κήρυξη της πτώχευσης στο ελληνικό δίκαιο οδηγεί αναπόφευκτα στη παύση της λειτουργίας της επιχείρησης και στη διάλυσή της. Η συνέχιση της λειτουργίας της από το σύνδικο εξυπηρετεί μόνο τη διεκπεραίωση των βραχυπρόθεσμων εκκρεμοτήτων και της τακτοποίηση των οικονομικών της υποχρεώσεων. Η πτώχευση, σημαίνει το τέλος της επιχείρησης που είναι ζήτημα χρόνου πότε θα επέλθει οριστικά.

Ο διαχωρισμός της επομένως από τη διακοπή της λειτουργίας της επιχείρησης, στο ελληνικό τουλάχιστο πτωχευτικό δίκαιο, δεν έχει ουσιαστικό νόημα.

Η επίρριψη του οικονομικού κινδύνου είναι η ίδια είτε η διακοπή της λειτουργίας πραγματώνεται με απόφαση του εργοδότη, είτε ως επακόλουθο της πτώχευσης.²¹

---

²⁰ βλ. Σιδέρης Δ., Προστασία του μισθωτού από την αφερεγγυότητα του εργοδότη, 2005 σ.56

²¹ βλ. με παρατηρ. Δ.Σιδέρη, σ.56

Ειδικότερα στην περίπτωση της πτώχευσης οι εργατικές απαιτήσεις που υφίσταντο κατά την έκδοση της πτωχευτικής απόφασης συνιστούν πτωχευτικές απαιτήσεις, οι οποίες υπάγονται στην διαδικασία της εξέλεξης και επαλήθευσης (άρθρα 89-95 νέου Πτωχευτικού Κώδικα) και οι εργαζόμενοι που τις έχουν (πτωχευτικοί πιστωτές) ικανοποιούνται με την συμμετοχή τους στο προϊόν της εκκαθάρισης της πτωχευτικής περιουσίας, στερούνται δε οι ίδιοι οι εργαζόμενοι αυτής της κατηγορίας την δυνατότητα άσκησης ατομικών διώξεων (έγερση ή συνέχιση της αγωγής ή αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη).²² Αντίθετα οι εργατικές απαιτήσεις που γεννώνται μετά την κήρυξη της πτώχευσης, όχι από την δράση του πτωχεύσαντος, αλλά από την δράση του συνδίκου, ο οποίος συνεχίζει την επιχειρηματική δραστηριότητα ή διαχειρίζεται την πτωχευτική περιουσία, αποτελούν ομαδικές απαιτήσεις ή ομαδικά πιστώματα, τα οποία δεν υπόκεινται στην διαδικασία της επαλήθευσης και οι εργαζόμενοι ως ομαδικοί πιστωτές με αγωγή που μπορούν να ασκήσουν κατά του συνδίκου ως διοικητή της πτωχευτικής περιουσίας, ικανοποιούνται στο ακέραιο από το ενεργητικό της πτώχευσης, προηγούμενοι των πτωχευτικών πιστωτών.

3.4. Η αξίωση του εργαζομένου για αποζημίωση

Από τη διατύπωση της ΑΚ672, η ύπαρξη του σπουδαίου λόγου, ως στοιχείου νομιμοποιητικού της καταγγελίας της σύμβασης ορισμένου χρόνου συντρέχει στο πρόσωπο και των δύο αντισυμβαλλομένων μερών, γεγονός που σημαίνει ότι το δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης εργασίας συντρέχει και στο πρόσωπο του εργαζομένου. Για τη νομιμότητα όμως της καταγγελίας απαιτείται να συντρέχουν γεγονότα που, ως επακόλουθα της πτώχευσης του εργοδότη, καθιστούν επαχθή τη συνέχιση της σύμβασης εργασίας για τον εργαζόμενο, όπως π.χ. η άρνηση καταβολής των αποδοχών ή η άρνηση απασχόλησής του.²³

Τα γεγονότα αυτά δε θεωρούνται στη σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, όπου η καταγγελία είναι ανατιολόγητη, ως βλαπτική μεταβολή των όρων, ώστε να ισοδυναμούν με καταγγελία εκ μέρους του εργοδότη (άρθρο 7, ν.2112/1920).

Η πτώχευση του εργοδότη συνδέεται και με την εφαρμογή της ΑΚ673, σύμφωνα με την οποία, εφόσον η καταγγελία της σύμβασης εργασίας οφείλεται σε σπουδαίο λόγο που συνίσταται ή οφείλεται σε αθέτηση της σύμβασης, εκείνος που την αθέτησε έχει

²² βλ. Ληξουριώτης, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 2013, σ.754

²³ βλ. Ζερδελής Δ., Η προστασία της θέσης εργασίας κατά τη διάρκεια της δίκης για το κύρος της καταγγελίας / Έκδοση 1992 σ.12

υποχρέωση αποζημίωσης. Επειδή η υποχρέωση αποζημίωσης κατά την παραπάνω διάταξη προϋποθέτει υπαιτιότητα, δεν αποκλείεται να βρεθεί πεδίο εφαρμογής της στην περίπτωση που η πτώχευση επήλθε κατόπιν επιδίωξης του εργοδότη, όχι όμως και όταν αποτελεί συνέπεια των δυσχερών οικονομικών συνθηκών, που για οποιοδήποτε λόγο δεν μπόρεσε να τις αντιμετωπίσει επαρκώς.

Στις περιπτώσεις, επομένως, όπου η πτώχευση συνιστά απλή ή δόλια χρεοκοπία,²⁴ για την οποία ευθύνεται αποκλειστικά ο εργοδότης, δεν αποκλείεται η εφαρμογή της ΑΚ673, στο πλαίσιο της οποίας ο εργαζόμενος, εφόσον καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας, θα ζητήσει αποζημίωση ίση με το ποσό που αντιστοιχεί στους μισθούς μέχρι τη λήξη της.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή της ΑΚ673 είναι η καταγγελία να οφείλεται σε σπουδαίο λόγο, κατά την ΑΚ672, ώστε η συνέχιση της σύμβασης μέχρι τη λήξη της να καθίσταται μη ανεκτή για τον εργαζόμενο, καθώς και η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της παράβασης της σύμβασης και την καταγγελία. Η έννοια του σπουδαίου λόγου δεν είναι απαραίτητο να ταυτίζεται με τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχείρησης, αλλά μπορεί να συνίσταται στη μη καταβολή των αποδοχών ή στην άρνηση απασχόλησης του εργαζόμενου. Η καταβολή της αποζημίωσης θα πρέπει να γίνει στο σύνολο της και εφόσον κάτι τέτοιο είναι πρακτικά δύσκολο, θα πρέπει να ασκηθεί αγωγή κατά του συνδίκου της πτώχευσης, δεδομένου ότι έχει το χαρακτήρα του ομαδικού και όχι πτωχευτικού πιστώματος.

3.5. Συνομολόγηση της πτώχευσης ως σπουδαίου λόγου λύσης της ατομικής σύμβασης εργασίας

Επειδή η διάταξη του άρθρου 672ΑΚ είναι αναγκαστικού δικαίου τα συμβαλλόμενα μέρη δεν μπορούν να αποκλείσουν το δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης για σπουδαίο λόγο, τουλάχιστον εκ των προτέρων. Συμφωνίες όμως με τις οποίες συνομολογείται ο περιορισμός ή η διερεύνηση της έννοια του σπουδαίου λόγου καταρχήν δεν απαγορεύονται, αρκεί μόνο να μη θίγεται ο πυρήνας του δικαιώματος καταγγελίας για σπουδαίο λόγο κι εφόσον η σχετική συμφωνία δεν καταλύει τις προστατευτικές διατάξεις του εργατικού δικαίου ή δεν είναι αντίθετη στα χρηστά ήθη. Στο πλαίσιο αυτό της παραδοχής,²⁵ η οποία φαίνεται αναπόφευκτη λόγω της γενικότητας της έννοιας του σπουδαίου λόγου, αλλά και τις ποικιλομορφίας των

²⁴ βλ. με παρατηρ. Σιδέρης Δ., Προστασία του μισθωτού από την αφερεγγυότητα του εργοδότη, 2005 σ.58

²⁵ βλ. Σιδέρης Δ., Προστασία του μισθωτού από την αφερεγγυότητα του εργοδότη, 2005 σ.60

συνθηκών που επικρατούν στις εργασιακές συμβάσεις, η νομολογία δέχεται ως έγκυρη την εκ των προτέρων συμφωνία με την οποία διευρύνεται η έννοια του σπουδαίου λόγου, παρέχοντας στον εργοδότη το δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης εργασίας ακόμη και όταν η επιχείρηση παρουσιάζει μείωση των εργασιών της.

Η θέση αυτή εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της θετικής αντιμετώπισης των συμφωνιών που το περιεχόμενό τους κείται πέρα από τα όρια της κατ'αντικειμενική κρίση έννοιας του σπουδαίου λόγου, ενώ η δογματική της θεμελίωση στηρίζεται στο επιχείρημα ότι η ΑΚ672 απαγορεύει τον περιορισμό και όχι την διεύρυνση της έννοιας του σπουδαίου λόγου.

Πέρα από τα μειονεκτήματα της παραπάνω νομολογιακής θέσης, η εγκυρότητα της συμφωνίας ανάμεσα στον εργοδότη και τον εργαζόμενο για έκτακτη καταγγελία της σύμβασης εργασίας λόγω οικονομικών δυσχερειών της επιχείρησης είναι αμφισβητήσιμη, κυρίως για το λόγο ότι ο οικονομικός κίνδυνος επιρρίπτεται στην εργατική πλευρά. Το ίδιο ισχύει και όταν έχει σαν περιεχόμενο ότι η πτώχευση αποτελεί σπουδαίο λόγο, ανεξάρτητα από τη λειτουργία ή μη της επιχείρησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΚΑΙ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

4.1. Η διαδικασία δια της δικαστικής οδού

Η Τράπεζα, όπως και κάθε δανειστής, προσπαθεί να εισπράξει εξωδίκως τις απαιτήσεις της που βρίσκονται στην οριστική καθυστέρηση, προχωρώντας σε ρυθμίσεις με τους οφειλέτες της. Σε περίπτωση αποτυχίας εξωδικαστικής ρύθμισης, όμως, η τράπεζα είναι αναγκασμένη να καταφύγει σε δικαστικές ενέργειες με τις οποίες οι οφειλέτες υποχρεώνονται να καταβάλουν τις οφειλές τους.

Αν ο οφειλέτης δεν εκπληρώσει για οποιοδήποτε λόγο (αδυναμία, αδιαφορία, κακοβουλία κ.λπ.) εκούσια την υποχρέωση στην οποία καταδικάσθηκε, επιτρέπεται, λοιπόν, να πειθαναγκασθεί στην εκπλήρωση αυτή με τη βοήθεια της πολιτείας. Η αρωγή αυτή της πολιτείας παρέχεται μέσω του θεσμού της αναγκαστικής εκτελέσεως, που αποτελεί το έσχατο, συγχρόνως όμως και το πλέον απαραίτητο μέσο για την πραγμάτωση των ουσιαστικών δικαιωμάτων.

Ως αναγκαστική εκτέλεση²⁶ θα μπορούσε έτσι να ορισθεί η έννομα ρυθμισμένη διαδικασία δια της οποίας εκβιάζεται με τη βοήθεια των πολιτειακών οργάνων εκτελέσεως η συμμόρφωση του οφειλέτη προς το περιεχόμενο της υποχρεώσεώς του.

Η διαδικασία δια της δικαστικής οδού και των περαιτέρω ενεργειών ακολουθεί υποχρεωτικά ορισμένα στάδια, σε καθένα από τα οποία πρέπει απαραίτητα να εφαρμοστούν οι κανόνες δικαίου, έτσι ώστε από τη μια να διασφαλιστεί η νομιμότητα των ενεργειών της τράπεζας και από την άλλη να επιτευχθεί η είσπραξη της οφειλής στο συντομότερο χρονικό διάστημα.

Η όλη διαδικασία καλείται αναγκαστική εκτέλεση και με τον όρο αυτό προσδιορίζεται ο αναγκαστικός τρόπος, μέσω του οποίου η τράπεζα επιδιώκει να πετύχει την είσπραξη των απαιτήσεών της που βρίσκονται σε οριστική καθυστέρηση.

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της διαδικασίας αυτής είναι η άσκηση πίεσης από μέρους της τράπεζας προς τους οφειλέτες της για την είσπραξη των απαιτήσεών της. Αυτό επιτυγχάνεται είτε με την εκούσια συμμόρφωση τους για τακτοποίηση των οφειλών τους (καταβολή - μερική ή ολική - ή ρύθμιση αυτών μέσω αιτήματος διακανονισμού οφειλής) είτε με τον εξαναγκασμό τους για την τακτοποίηση των οφειλών τους με την

---

²⁶ Νίκας Ν, Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως, 2012 σ.4

επιβολή κατάσχεσης και πλειστηρίασης των εμφανών περιουσιακών στοιχείων, σε περίπτωση βέβαια αδιαφορίας (μη συνεργάσιμος δανειολήπτης) ή αδυναμίας να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους.

Σκοπός της αναγκαστικής εκτέλεσης είναι η ικανοποίηση του δανειστή που δικαιώθηκε, με τη συνδρομή των οργάνων της Δημόσιας Αρχής, γιατί διαφορετικά η προστασία που του παρέχει ο Νόμος θα ήταν ατελής.

Η αναγκαστική εκτέλεση μπορεί να γίνει μόνο με εκτελεστό τίτλο και συγκεκριμένα με αντίγραφο του εκτελεστού τίτλου που έχει σε πρωτότυπο τον εκτελεστήριο τύπο (απόγραφο). Ο εκτελεστός τύπος συνιστάται στην έκδοσή του «στο όνομα του ελληνικού λαού» και στη διαταγή προς όλα τα αρμόδια όργανα να προχωρήσουν στην εκτέλεση του τίτλου (άρθρο 918 παρ.1 του Κ.Πολ.Δ)

Αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος οφειλέτη συνεχίζει και μετά το θάνατο του, εφόσον βέβαια ο κληρονόμος του αποδεχθεί την κληρονομία ή αότου περάσει η προθεσμία για την αποποίηση ή αότου διοριστεί κηδεμόνας της σχολάζουσας κληρονομίας.²⁷

Αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος του οφειλέτη που έγινε κληρονόμος δεν μπορεί να γίνει πριν αυτός αποδεχθεί την κληρονομία ή πριν περάσει η προθεσμία για την αποποίησή της. Τα όργανα της εκτέλεσης είναι ο δικαστικός επιμελητής, ο συμβολαιογράφος και τα όργανα της Ελληνικής Αστυνομίας, εφόσον απαιτείται αντίσταση.

4.2. Τα υποκείμενα της αναγκαστικής εκτελέσεως και οι μεταξύ τους έννομες σχέσεις

Η αναγκαστική εκτέλεση στηρίζεται στο σύστημα των δύο διαδίκων. Μέσω αυτής επιχειρείται η ικανοποίηση της ιδιωτικής αξιώσεως του δανειστή κατά του οφειλέτη του. Το πρόσωπο, που κινεί τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτελέσεως, καλείται επισπεύδων δανειστής, το πρόσωπο, εναντίον του οποίου αυτή στρέφεται, καλείται καθ'ού η εκτέλεση οφειλέτης.²⁸

Κρίσιμη είναι η τυπική έννοια του διαδίκου. Διάδικος, δηλαδή δεν είναι ο πραγματικός δικαιούχος ή υπόχρεος σύμφωνα με το ουσιαστικό δίκαιο, αλλά αυτός που ζητά και αυτός εναντίον του οποίου ζητείται η δικαστική προστασία μέσω της αναγκαστικής εκτελέσεως.

²⁷ βλ. Αγγελάκης Μ., Τραπεζικές Χρηματοδοτήσεις Εμπλοκές Α Έκδοση 2005 σ.280

²⁸ βλ. Νίκας Ν., Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως, 2012 σ.26-27

Εκτός από τον επισπεύδοντα δανειστή, στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτελέσεως μπορούν να συμμετέχουν και άλλοι δανειστές του καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη.

Η συμμετοχή των δανειστών αυτών στη σχετική διαδικασία εξασφαλίζεται μέσω του θεσμού της αναγγελίας ²⁹(άρθρο 972 παρ.1 εδ.ά ΚΠολΔ), γι' αυτό και οι ίδιοι αποκαλούνται αναγγελθέντες δανειστές. Και μετά την αναγγελία κυρίαρχος της εκτελέσεως εξακολουθεί να παραμένει πάντως ο επισπεύδων δανειστής. Μόνον αν αυτός αμελεί ή κωλύεται να συνεχίσει τη σχετική διαδικασία, δικαιούνται οι δανειστές αυτοί να αναλάβουν τα ηνία της εκτελέσεως υποκαθιστάμενοι (άρθρο 973ΚΠολΔ) στη θέση του. Και οι τρίτοι όμως μπορούν υπό προϋποθέσεις να συμμετέχουν στην εκτελεστική διαδικασία. Ο επισπεύδων ή προσημειούχος δανειστής μπορεί να επιχειρήσει εκτέλεση στο ενυπόθηκο ή προσημειωμένο ακίνητο και σε βάρος του κυρίου ή νεμομένου το ακίνητο αυτό τρίτου (993παρ.1), που δεν ευθύνεται προσωπικά για το επίμαχο χρέος. Την πορεία της αναγκαστικής εκτελέσεως μπορεί να επηρεάσει και ο τρίτος, του οποίου προσβάλλεται δικαίωμα στο αντικείμενο της εκτελέσεως (άρθρο 936), ενώ άμεσα επηρεάζεται και η νομική θέση του τρίτου, στα χέρια του οποίου κατασχέθηκε κινητό πράγμα ή απαίτηση του καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη (άρθρο 982 επ.).³⁰

4.3. Γενικές υποχρεώσεις των οργάνων εκτελέσεως

Τα όργανα της εκτελέσεως οφείλουν πριν από κάθε πράξη εκτελέσεως να ελέγχουν τις γενικές διαδικαστικές προϋποθέσεις (παραδεκτό από άποψη τύπου, αρμοδιότητα, ικανότητα διαδίκου) καθώς και τις προϋποθέσεις, που θέτει το ίδιο το δίκαιο της αναγκαστικής εκτελέσεως (ύπαρξη εκτελεστού τίτλου, περιγραφή εκτελεστήριου τύπου κτλ.) Οφείλουν, περαιτέρω, τα ίδια να εκτελούν απροφασίστως την χορηγηθείσα από την επισπεύδοντα εντολή ή εκτελέσεως, εφόσον εννοείται, συντρέχουν οι νόμιμες

---

²⁹ βλ.Απαλαγάκη Χ. ΚΠολΔ ερμηνεία κατ' άρθρο, 3η εκδ., 2013 σ.2010, όπως τρ. το άρθρο 973 Δήλωση συνέχισης πλειστηριασμού: Αν για οποιοδήποτε λόγο ο πλειστηριασμός δεν έγινε κατά την ημέρα που είχε οριστεί, επισπεύδεται πάλι με δήλωση που κατατίθεται στον υπάλληλο του πλειστηριασμού και συντάσσεται σχετική πράξη. Η νέα ημερομηνία του πλειστηριασμού ορίζεται από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού δυο (2) μήνες από την ημέρα της δήλωσης και όχι πάντως μετά την παρέλευση τριών (3) μηνών από την ημέρα αυτή. Ο υπάλληλος του πλειστηριασμού εντός τριών (3) ημερών μεριμνά ώστε να αναρτηθεί η γνωστοποίηση της δήλωσης και η ημέρα του πλειστηριασμού στην ιστοσελίδα δημοσιεύσεων πλειστηριασμών του Δελτίου Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Τομέα Ασφάλισης Νομικών του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολουμένων.

βλ.Απαλαγάκη Χ. ΚΠολΔ 2013 σ.2213, όπως τρ. Άρθρο 972: Στη διάταξη του άρθρου 972 επέρχονται τροποποιήσεις ως προς το διορισμό αντικλήτου στην περιφέρεια του πρωτοδικείου του τόπου της εκτέλεσης και όχι του ειρηνοδικείου, όπως πρόβλεπε η μέχρι τώρα ρύθμιση, ενώ αν δεν οριστεί, αντίκλητος είναι ο δικηγόρος που τυχόν υπέγραψε την αναγγελία. Επίσης, αλλάζει η προθεσμία επίδοσης της αναγγελίας και ορίζεται, για τη συντόμευση της όλης διαδικασίας, ότι η αναγγελία πρέπει να επιδοθεί το αργότερο πέντε (5) ημέρες πριν από τον πλειστηριασμό και μέσα στην ίδια προθεσμία πρέπει να κατατεθούν τα έγγραφα που αποδεικνύουν την απαίτηση.

³⁰ βλ.Νίκας Ν., Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως, 2012 σ.27

προϋποθέσεις. Περιθώρια ελεύθερης εκτιμήσεως στο όργανο της εκτελέσεως, αν θα επιχειρήσει ή όχι της εκτέλεση, δεν αναγνωρίζονται.

Δεν μπορεί λ.χ. να αρνηθεί την εκτέλεση ο δικαστικός επιμελητής, επειδή θεωρεί ότι αυτή ασκείται εναντίων των χρηστών ηθών³¹

Επίσης, δεν ανήκει φυσικά στα καθήκοντα των οργάνων της εκτελέσεως να εξετάζουν, αν υφίσταται ή όχι η «εγχαρτωμένη» στον εκτελεστό τίτλο ουσιαστικού δικαίου αξίωση. Κρίσιμος για την εκτέλεση είναι πάντα ο εκτελεστός τίτλος. Εφόσον υφίσταται εκτελεστός τίτλος, το όργανο της εκτελέσεως δρα νόμιμα ακόμη και όταν δεν υπάρχει ουσιαστική αξίωση. Οι ενστάσεις κατά της βιωσιμότητας της επισπευδόμενης ουσιαστικής αξιώσεως (λ.χ. παραγραφής, μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος κλπ.) προβάλλονται μόνον μέσω της ανακοπής κατά της εκτελέσεως (άρθρο 933) και κρίνονται από το δικαστήριο. Γενικά κάθε έλεγχος των προϋποθέσεων της αναγκαστικής εκτελέσεως από τα όργανα της εκτελέσεως δεν έχει παρά μόνον παρεπίμπτοντα χαρακτήρα. Τελικός κριτής είναι το δικαστήριο.

4.4. Οι προϋποθέσεις της αναγκαστικής εκτελέσεως : Ο εκτελεστός τίτλος

Ο τίτλος εκτελεστός είναι έγγραφο που αποδεικνύει δικαίωμα και παρέχει την εξουσία στο δικαιούχο του να ζητά τη συνδρομή των οργάνων της εκτέλεσης και με αυτά να προχωράει σε αναγκαστική εκτέλεση.³² Δηλαδή το έγγραφο αυτό ενσαρκώνει την απαίτηση και δίδει τη δυνατότητα στο φερόμενο ως δικαιούχο της να επιδιώξει, μέσω της συνδρομής των οργάνων της εκτέλεσης, τη συμμόρφωση του υπόχρεου (οφειλέτη) προς το περιεχόμενο της απαίτησης.

Σύμφωνα με τη διάταξη 904 του Κ.Πολ.Δ,³³ τίτλοι εκτελεστοί είναι τα κάτωθι : α) οι τελεσίδικες αποφάσεις καθώς και οι αποφάσεις κάθε ελληνικού δικαστηρίου που κηρύχθηκαν προσωρινά εκτελεστές (π.χ. για εμπορικές διαφορές, για απαιτήσεις από συναλλαγματική, γραμμάτιο σε διαταγή ή επιταγή) β) οι διοικητικές αποφάσεις, γ) οι

³¹ βλ. Νίκας Ν., Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως, 2012 σ.36-37 βλ. όπως τρ. Άρθρα 933, 934 και 937: Αλλάζει η δομή της εκτελεστικής διαδικασίας με τις πολλές δυνατότητες του οφειλέτη αλλά και οποιουδήποτε άλλου έχει έννομο συμφέρον να ασκήσει ανακοπή ζητώντας είτε την ακύρωση μιας εκτελεστικής πράξης είτε τη λήψη ρυθμιστικών μέτρων, οι οποίες συνοδεύονται στις περισσότερες περιπτώσεις με τη δυνατότητα άσκησης αίτησης για αναστολή της διαδικασίας, είχε επιβαρύνει ιδιαίτερα το χρόνο διάρκειας της αναγκαστικής εκτέλεσης.

³² βλ. Αγγελάκης Μ., Τραπεζικές Χρηματοδοτήσεις Εμπλοκές (2005), σ.282

³³ Βλ. Απαλαγάκη Χ. ΚΠολΔ εκδ.2013, άρθρο 904 σελ.1934, αρθ.965 σ.2183 αρθρ.1005 σ.2356

Στη διάταξη του άρθρου 965 επιφέρονται τροποποιήσεις σε επιμέρους ζητήματα της διαδικασίας. 1) Προβλέπεται ότι κάθε πλειοδότης οφείλει να καταθέτει, σε μετρητά ή με εγγυητική επιστολή τράπεζας, διάρκειας τουλάχιστον ενός μηνός ή με επιταγή που έχει εκδοθεί από τράπεζα ή άλλο πιστωτικό ίδρυμα, εγγυοδοσία ίση προς το τριάντα τοις εκατό (30%) της τιμής της πρώτης προσφοράς. Εννοείται πως σε περίπτωση κατάπτωσης της εγγυοδοσίας, θα διενεργηθεί αναπλειστηριασμός για το υπόλοιπο της τιμής της πρώτης προσφοράς. 2) Το πλειστηρίασμα καταβάλλεται σε μετρητά ή με επιταγή έκδοσης τράπεζας που λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα και όχι έκδοσης του υπερθεματιστή

διαταγές πληρωμής που εκδίδουν έλληνες δικαστές, δ) τα συμβολαιογραφικά έγγραφα (π.χ. υποθηκικά συμβόλαια) ε) οι διαταγές και οι πράξεις που αναγνωρίζονται από το νόμο ως τίτλοι εκτελεστοί (π.χ. η έκθεση κατακύρωσης κατά του υπερθεματιστή για την καταβολή του πλειστηριάσματος – άρθρο 965 παρ.6 του ΚΠολΔ., η περίληψη της κατακυρωτικής έκθεσης – άρθρο 1005 παρ.5 ΚΠολΔ.), στ) οι αλλοδαποί τίτλοι που κηρύχθηκαν εκτελεστοί, ζ) τα πρακτικά των ελληνικών δικαστηρίων που περιέχουν συμβιβασμό ή προσδιορισμό δικαστικών εξόδων

4.5. Κύρια διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρα 924 και 926 ΚΠολΔ)

Η αναγκαστική εκτέλεση αρχίζει με την επίδοση σε εκείνον, κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση, αντιγράφου του απόγραφου, με επιταγή για εκτέλεση. Η επιταγή γράφεται κάτω από το αντίγραφο του απογράφου και πρέπει να ορίζει με ακρίβεια την απαίτηση (κεφάλαιο, τόκους, έξοδα, τυχόν δικαστική δαπάνη κτλ.). Με την επιταγή ο οφειλέτης καλείται να εκπληρώσει εκουσίως την υποχρέωσή του, ενώ του δηλώνεται ρητά ότι σε αντίθετη περίπτωση θα γίνει εκτέλεση σε βάρος του. Μετά την επίδοση της επιταγής για εκτέλεση δεν μπορεί, με ποινή ακυρότητας, να γίνει άλλη πράξη εκτέλεσης, πριν περάσουν τρεις (3) εργάσιμες ημέρες από την επίδοση.

Η αναγκαστική εκτέλεση γίνεται με επιμέλεια εκείνου που έχει δικαίωμα να την ενεργήσει. Αρχικά, επάνω στο απόγραφο, δίδει την σχετική εντολή σε ορισμένο δικαστικό επιμελητή και ορίζει τον τρόπο (π.χ. κατάσχεση, αποβολή από τη νομή κτλ.) και αν είναι δυνατόν και τα αντικείμενα στα οποία θα γίνει η εκτέλεση.

Αν πρόκειται για κατάσχεση, ορίζει ως υπάλληλο του πλειστηριασμού ένα συμβολαιογράφο της περιφέρειας του τόπου όπου θα γίνει η κατάσχεση. Η εντολή δίδει την εξουσία να γίνουν όλες οι πράξεις της εκτέλεσης, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σ' αυτήν. Ο δικαστικός επιμελητής συντάσσει έκθεση για κάθε πράξη της εκτελεστικής διαδικασίας. Τα έξοδα της αναγκαστικής εκτέλεσης βαρύνουν εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση και προκαταβάλλονται από εκείνον που την επισπεύδει.³⁴

---

³⁴ βλ. Αγγελάκης Μ., Τραπεζικές Χρηματοδοτήσεις Εμπλοκές (2005), σ.283-284

4.6. Κατάσχεση (άρθρα 993-995 Κ.Πολ.Δ.)

Μετά την επίδοση της επιταγής και την παρέλευση άπρακτης της τριήμερης προθεσμίας, για την εξόφληση της απαίτησης της τράπεζας από τον οφειλέτη σε βάρος του οποίου στέφεται η εκτέλεση, το επόμενο στάδιο της εκτελεστικής διαδικασίας είναι η επιβολή κατάσχεσης σε ακίνητο που ανήκει στην κυριότητα του ή σε εμπράγματο δικαίωμα του επάνω σε αυτό. Η κατάσχεση είναι η πράξη της αρχής με την οποία δεσμεύεται ένα περιουσιακό στοιχείο και εκείνος κατά του οποίου επιβάλλεται αυτή χάνει το δικαίωμα της απαλλοτρίωσης.³⁵ Δηλαδή, με την κατάσχεση χάνεται το δικαίωμα να διαθέσει κανείς την περιουσία του ελεύθερα.

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 στοιχείο ε της νέας διάταξης του άρθρου 954 διευκρινίζεται ότι η ημέρα του πλειστηριασμού ορίζεται υποχρεωτικά επτά (7) μήνες από την ημέρα περάτωσης της κατάσχεσης και όχι πάντως μετά την παρέλευση οκτώ (8) μηνών από την ημέρα αυτή. Με την παράγραφο 4 της ίδιας διάταξης προβλέπεται ότι η απόφαση με την οποία διορθώνεται η κατασχετήρια έκθεση πρέπει να δημοσιεύεται έως τις 12.00' το μεσημέρι της δέκατης πριν από τον πλειστηριασμό ημέρας και αναρτάται την ίδια ημέρα με επιμέλεια της γραμματεία στην ιστοσελίδα δημοσιεύσεων πλειστηριασμών του Δελτίου Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Τομέα Ασφάλισης Νομικών του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολουμένων, χρόνος επαρκής για την γνώση της διόρθωσης από τους ενδιαφερόμενους υπερθεματιστές.

Για την επιβολή της κατάσχεσης και την περιγραφή του ακινήτου ο δικαστικός επιμελητής έχει το δικαίωμα να εισέρχεται σε αυτό έστω και εάν κατέχεται από τρίτο. Αντίγραφο ή περίληψη κατασχετήριας έκθεσης κοινοποιείται μόλις τελειώσει η κατάσχεση σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση. Αν αρνηθεί να την παραλάβει, ο δικαστικός επιμελητής συντάσσει έκθεση για την άρνηση. Αν είναι απών, η επίδοση γίνεται το αργότερο της επόμενης της ημέρας που έγινε η κατάσχεση, εφόσον εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση κατοικεί στην περιφέρεια του δήμου ή της κοινότητας όπου έγινε η κατάσχεση, διαφορετικά μέσα σε οχτώ (8) ημέρες από την κατάσχεση. Η παράλειψη των παραπάνω επιφέρει ακυρότητα της κατάσχεσης.

---

³⁵ βλ. Μιχάλης Ε. Αγγελάκης, Τραπεζικές Χρηματοδοτήσεις Εμπλοκές (2005), σ.293

Περαιτέρω, σημαντικές καινοτομίες, που επέρχονται με τις νέες διατάξεις αποτελούν:

α) η πρόβλεψη της δυνατότητας των πολλαπλών κατασχέσεων επί του ιδίου κινητού ή ακινήτου, που σημαίνει ότι θα δύνανται να συνυπάρχουν δύο διαφορετικές εκτελεστικές διαδικασίες επί του ιδίου λ.χ. ακινήτου και β) ως τιμή πρώτης προσφοράς ορίζεται η εμπορική αξία, πλέον, του ακινήτου και επομένως δύναται να ορισθεί και αξία κατώτερη της αντικειμενικής στις περιπτώσεις, που η εμπορική αξία του ακινήτου υπολείπεται αυτής (της αντικειμενικής δηλαδή), ενώ σύμφωνα με τις διατάξεις, που ίσχυαν πριν, η τιμή πρώτης προσφοράς δεν ήταν δυνατόν να υπολείπεται της αντικειμενικής αξίας και δεν μπορούσε επομένως να ορισθεί τιμή πρώτης προσφοράς κατώτερη αυτής (της αντικειμενικής).

Τέλος, σύμφωνα με τη νέα διάταξη του άρθρου 972 ΚΠολΔ οι αναγγελίες επιδίδονται πριν από τον πλειστηριασμό και συγκεκριμένα πέντε (5) ημέρες το αργότερο πριν από αυτόν. Μετά την εγγραφή της αναγκαστικής κατάσχεσης στο βιβλίο κατασχέσεων επιτρέπεται να επιβληθεί και άλλη αναγκαστική κατάσχεση επάνω στο ίδιο ακίνητο από άλλο δανειστή του οφειλέτη. Οι διαφορετικές διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης διενεργούνται ξεχωριστά, χωρίς να επηρεάζει η μια την άλλη.

4.7. Ο πλειστηριασμός ως κύρια πράξη αναγκαστικής εκτέλεσης

Η ανάγκη της ικανοποίησης των χρηματικών απαιτήσεων του επισπεύδοντος επιβάλλει τη ρευστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων που κατασχέθηκαν. Η μετατροπή αυτή σε χρήμα των περιουσιακών του οφειλέτη πρέπει να γίνεται δημόσια και με το κύρος και τη διεύθυνση δημόσιας αρχής, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος συμπαιγνίας και να μπορεί να έχει τα καλύτερα δυνατά οικονομικά αποτελέσματα. Γι' αυτόν τον λόγο, ως κύρια πράξη της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης μετά την κατάσχεση, επιβάλλεται η εκποίηση των πραγμάτων που κατασχέθηκαν με δημόσιο αναγκαστικό πλειστηριασμό (959 παρ.1 και 998 παρ.1).

Η εκποίηση αυτή γίνεται με πλειοδοσία σε αυτόν που προσφέρει το μεγαλύτερο τίμημα. Αναγκαστικός είναι ο πλειστηριασμός που ακολουθεί την αναγκαστική κατάσχεση της περιουσίας του οφειλέτη και διενεργείται παρά τη θέληση του κυρίου πράγματος. Αποτελεί την αναγκαστική εκποίηση περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, η οποία γίνεται με κρατική πράξη και με σκοπό την ικανοποίηση των χρηματικών απαιτήσεων του δανειστή.

Η εν γένει διαδικασία της διεξαγωγής του αναγκαστικού πλειστηριασμού, τόσο δηλαδή η προδικασία του όσο και η κύρια διαδικασία, έχει έτσι ως μοναδικό στόχο την κατά το δυνατό σε μεγαλύτερη έκταση ικανοποίηση των απαιτήσεων του επισπεύδοντος και των αναγγελλμένων δανειστών μέσω της επιτεύξεως του μεγαλύτερου δυνατού πλειστηριάσματος υπό την επίβλεψη και το κύρος της δημόσιας αρχής.³⁶

---

³⁶ βλ. Πελαγία Γέσιου - Φλατσή, Αναγκαστική Εκτέλεση (2001), σ.185

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ:

ΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ

5.1. Διαδικασία εξυγίανσης: Μια προσωρινή αποτίμηση

Ως διαδικασία εξυγίανσης ή ως συλλογική «προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης», μπορεί να ορισθεί το σύνολο των προβλεπόμενων στο νόμο εξωδίκων και δικαστικών ενεργειών, τις οποίες μπορεί να κάνει ένας οφειλέτης, με πτωχευτική ικανότητα και κέντρο των κύριων συμφερόντων του στην Ελλάδα, ο οποίος βρίσκεται σε παρούσα ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων του κατά τρόπο γενικό, ώστε να καταρτίσει με την κατά νόμο πλειοψηφία των πιστωτών του ειδική συμφωνία εξυγίανσης, να επιτύχει την από το πτωχευτικό δικαστήριο επικύρωσή της και να αποφευχθεί, έτσι, η πτώχευσή του ή κήρυξή της, να διασωθεί δε, εν τέλει, η επιχείρησή του, «χωρίς να παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών» του. (άρθρο 99ΠτΚ).³⁷

Η διαδικασία που ακολουθείται στην πτώχευση του εργοδότη, λόγω κυρίως της τυπικότητας που τη διακρίνει, οδηγεί από τη φύση της σε αποτελέσματα χρονοβόρα, καθώς απαιτείται συνήθως ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρι την ικανοποίηση των πιστωτών, η οποία καθίσταται συνήθως επισφαλής εξαιτίας της έλλειψης επαρκών στοιχείων στην πτωχευτική περιουσία.

Ταυτόχρονα όμως οδηγεί μοιραία στο οριστικό κλείσιμο της επιχείρησης, γεγονός το οποίο, έχοντας δυσάρεστες συνέπειες τόσο στην αγορά εργασίας, καθώς αυξάνεται η ανεργία μετά από την απώλεια των θέσεων εργασίας των απασχολουμένων στην επιχείρηση, όσο και στην εθνική οικονομία, καταγράφεται ως το σπουδαιότερο μειονέκτημά της.³⁸

Για τους λόγους αυτούς, ο νομοθέτης θεώρησε σκόπιμο να εισαγάγει ένα θεσμό περισσότερο ευέλικτο και ταχύτερο, όπως αυτόν της εξυγίανσης της επιχείρησης, προκειμένου να αποφεύγονται οι δυσάρεστες συνέπειες που επιφέρει στην εθνική οικονομία η οριστική διακοπή της λειτουργίας της επιχείρησης, που συνήθως ακολουθεί την πτώχευση, αλλά και να περιορίσει την ανεργία διατηρώντας στις υπό εκκαθάριση επιχειρήσεις το προσωπικό που αυτές απασχολούν.

³⁷βλ. Ψυχομάνης Σ., Πτωχευτικό Δίκαιο δ' έκδοση 2011 σ.59

³⁸βλ. Περάκης, εισαγωγή στο δίκαιο της εξυγίανσης των επιχειρήσεων (προβληματικές επιχειρήσεις και ν.1386/1983) , σ.11

Ο θεσμός της εξυγίανσης των επιχειρήσεων, αποτελώντας έναν εντελώς ιδιαίτερο και αυτόνομο θεσμό, ο οποίος αποσκοπεί, όπως και η πτώχευση, στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών, διαφέρει από την κοινή εκκαθάριση των νομικών προσώπων η οποία ακολουθεί συνήθως μετά τη λύση τους και τη διενέργεια της αναλαμβάνει ένας ή περισσότεροι διαχειριστές που αποτελούν εταιρικά όργανα, το έργο των οποίων συνίσταται στην τακτοποίηση του παθητικού έπειτα από τη ρευστοποίηση του ενεργητικού, με ταυτόχρονη τακτοποίηση των υποχρεώσεων της εταιρίας απέναντι στους εταίρους.³⁹

Διαφέρει επίσης από την αναγκαστική διαχείριση των άρθρων 1034 επ.ΚΠολΔ, η οποία αποτελεί μέτρο ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης που επιβάλλεται με δικαστική απόφαση μετά από αίτηση δανειστή που έχει στα χέρια του εκτελεστό τίτλο, καθώς και από την αναγκαστική διαχείριση των άρθρων 1022 επ.ΚΠολΔ, που αποτελεί επίσης μέτρο ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης.

5.2. Η νέα ισχύουσα προπτωχευτική «διαδικασία εξυγίανσης» (άρθρα 99-106ια ΠτΚ)

Δύο χρόνια μετά τον Νόμο περί «διαδικασία συνδιαλλαγής» το πλέγμα των επίμαχων διατάξεων των άρθρων 99-106ΠτΚ τροποποιήθηκε εκ νέου με την εισαγωγή του θεσμού της διαδικασίας εξυγίανσης.⁴⁰ Στην επιταγή της «παροχής δεύτερης ευκαιρίας» στην επιχείρηση μέσω της διαδικασίας εξυγίανσης των νέων άρθρων 99-106ια ΠτΚ, οι εργαζόμενοι κατέχουν βασική θέση και εντάσσονται, έστω και εμμέσως στον προστατευτικό σκοπό του νόμου, μολονότι τούτο δεν ορίζεται πλέον ρητά σε αυτόν. Εφόσον σκοπός κατά άρθρο 99 παρ.2 ΠτΚ είναι η διατήρηση, αξιοποίηση, αναδιάρθρωση και ανόρθωση της επιχείρησης, τούτο σε κάθε περίπτωση συνεπάγεται και την προσπάθεια για διάσωση των θέσεων εργασίας αυτής, οι οποίες αποτελούν τον κύριο και ζωτικότερο άξονα λειτουργίας της επιχείρησης.

Ο σκοπός διατήρησης της επιχείρησης, τόσο στις παρούσες διατάξεις περί «διαδικασίας εξυγίανσης», όσο και στις επόμενες των άρθρων 106 επ.ΠτΚ περί «σχεδίου αναδιοργάνωσης» δεν αντίκειται, αλλά αντιθέτως ρητά εντάσσεται στον σκοπό της συλλογικής ικανοποίησης των πιστωτών.

Ρητά προβλέπεται στο άρθρο 1 ΠτΚ, όπου αναφέρεται ότι « η πτώχευση αποσκοπεί στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη με την ρευστοποίηση της

³⁹ βλ. Γεωργακόπουλος, Εμπορική νομοθεσία /4η έκδοση 2008 σ.266-267

⁴⁰ βλ. Κοτσίρης, Η διαδικασία συνδιαλλαγής κατά τον ΠτΚ, 2011 σ.5

περιουσίας του ή με άλλο τρόπο που προβλέπεται από σχέδιο αναδιοργάνωσης και ιδίως με τη διατήρηση της επιχείρησης του».

5.3. Η ειδική θέση των εργαζομένων στη διαδικασία εξυγίανσης – σύζευξη ή διάζευξη εργατικού και πτωχευτικού δικαίου

Στο εργατικό δίκαιο ισχύει η προστατευτική αρχή η οποία και το διαπνέει και το διαποτίζει.⁴¹ Ως ειδικότερη έκφασή της γίνεται δεκτό ότι ο εργοδότης φέρει την οικονομική διακινδύνευση. Η αρχή αυτή συνοψίζεται στη θέση ότι ο εργοδότης οφείλει να καταβάλλει μισθό ανεξάρτητα από το παραγωγικό αποτέλεσμα της εργασίας. Η θέση αυτή βασίζεται στην οργάνωση της εκμετάλλευσης. Ο εργοδότης είναι ο κύριος φορέας της επιχείρησης, εκείνος που οργανώνει την εκμετάλλευση με σκοπό το κέρδος.

Αν η επιχείρηση έχει οικονομικές δυσκολίες ή κακό παραγωγικό αποτέλεσμα δεν μπορεί να αρνηθεί την καταβολή δεδουλευμένου μισθού, αλλά ούτε και μπορεί κατ'αρχήν να προβεί σε περικοπές μισθών ή απολύσεις. Ο εργοδότης δεν μπορεί δηλαδή να μετακυλήσει τις αρνητικές συνέπειες της επιχειρηματικής δραστηριότητας στους εργαζομένους.

Με πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις, η αρχή αυτή έχει σχετικοποιηθεί στο μέτρο που επιτρέπεται στον εργοδότη να επέμβει μονομερώς στη σύμβαση εισάγοντας μερική απασχόληση ή εκ περιτροπής εργασία. Με το άρθρο 17 παρ.3 ν.3899/2010, αν περιοριστούν οι δραστηριότητες της επιχείρησης, χωρίς να χρειάζεται η ύπαρξη ζημιών, ο εργοδότης μπορεί, αντί να προβεί σε απολύσεις, να εισάγει σύστημα εκ περιτροπής εργασία για χρονικό διάστημα μέχρι 9 μήνες κατόπιν διαβουλεύσεων με τους εργαζομένους.

Σημείο αιχμής για την όλη συστηματική του εργατικού δικαίου συνιστά ο τόπος της μεταχείρισης της εργασιακής σχέσης όταν ο αποδέκτης της εργασίας, η επιχείρηση, αδυνατεί να συνεχίσει τη λειτουργία της λόγω οικονομικής δυσπραγίας σε σημείο τέτοιο που υπάρχει γενική παύση πληρωμών είτε μόνιμη, οπότε μπορεί να πτωχεύσει είτε προβλέπεται να είναι μόνιμη, οπότε μπορεί να τεθεί σε κατάσταση εξυγίανσης.

Κάθε αφερέγγυα επιχείρηση μπορεί να τεθεί σε κατάσταση πτώχευσης.

Σε διαδικασία εξυγίανσης μπορεί να τεθεί η επιχείρηση εκείνη που έχει προοπτική συμβιβασμού με τους δανειστές της.⁴² Η εξυγίανση εξασφαλίζει τη συνέχιση της επιχείρησης, η διάσωση της οποίας συνιστά εξυπηρέτηση γενικότερου συμφέροντος,

⁴¹ βλ. Κουκιάδη Ι., Εργατικό Δίκαιο Ατομικές εργασιακές σχέσεις και το δίκαιο της ευελιξίας της εργασίας, σ.63

⁴² βλ. Γεωργακόπουλος, Λεωνίδας Ν, Εγχειρίδιο Εμπορικού σ.177

που δικαιολογεί την κάμψη της ικανοποίησης των ατομικών συμφερόντων των πιστωτών. Τα συμφέροντα ικανοποιούνται συλλογικά, στο μέτρο που απαιτείται συμφωνία έστω της πλειοψηφίας των πιστωτών, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι εργαζόμενοι. Με αυτόν τον τρόπο καθίστανται έστω έμμεσα, συνδιαχειριστές της τύχης της επιχείρησης.

Επομένως στην διαδικασία της πτώχευσης αλλά και της εξυγίανσης εντοπίζεται μια ουσιώδης απόκλιση από την αρχή του φορέα του επιχειρηματικού κινδύνου, ο οποίος ουσιαστικά μετακυλύεται στους εργαζόμενους.

Αποτέλεσμα της εξυγιαντικής διαδικασίας που καταλήγει σε πτωχευτικό συμβιβασμό είναι ότι αποφεύγεται η πτώχευση και συντελείται η διάσωση της επιχείρησης. Αυτό ακριβώς αποτελεί και πραγμάτωση του σκοπού του νομοθέτη. Στο σημείο αυτό αναφέρεται και το κεντρικής σημασίας ζήτημα, του ορίου αυτοδιάθεσης των εργαζομένων και του επιτρεπτού της παραίτησης τους από δεδουλευμένες αποδοχές, δεδομένου ότι οι διατάξεις με τις οποίες καθορίζονται οι κατώτατες μισθολογικές αποδοχές είναι αναγκαστικού δικαίου, δημοσίας τάξης.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 3ΑΚ, η ιδιωτική βούληση δεν μπορεί να εκτοπίσει την εφαρμογή κανόνων δημόσιας τάξης.

Η αρχή της ίσης μεταχείρισης που διέπει το πτωχευτικό δίκαιο δεν ισχύει άκαμπτη. Η κύρια απόκλιση εντοπίζεται στη μεταχείριση μισθωτών. Είναι γεγονός ότι η θέση των μισθωτών είναι εντελώς διαφορετική από εκείνη των άλλων πιστωτών. Αυτοί εξαρτώνται νομικά από την επιχείρηση και έχουν δεσμεύσει την προσωπική τους ελευθερία στην ανάπτυξή της, χωρίς να φέρουν τον επιχειρηματικό κίνδυνο.⁴³ Όπως γίνεται δεκτό, λόγοι κατεξοχήν «κοινωνικής ευαισθησίας» δικαιολογούν αποκλίσεις από την αρχή της ίσης μεταχείρισης των πιστωτών.

5.4. Ανάγκη συνύπαρξης εξυγιαντικής και πτωχευτικής διαδικασίας σε ένα λειτουργικό σύστημα αφερεγγυότητας

Η συνταγματικότητα του θεσμού εξυγίανσης αμφισβητήθηκε, πλην όμως έγινε δεκτή και από τα δικαστήρια, ενώ η αρνητική εμπειρία από την εφαρμογή του θεσμού σε διεθνές επίπεδο οδήγησε τους συγγραφείς, να τον αναλύσουν βαθύτερα με νέα

---

⁴³ βλ. Παράκης Ε., Πτωχευτικό Δίκαιο, 2012 σ.210

οικονομικά κριτήρια και να τον οριοθετήσουν από την πτώχευση ή και να τον συμπλέξουν με αυτήν.

Η νέα αυτή θεώρηση αποβλέπει στη θεσμοθέτηση ενός δικαίου αφερεγγυότητας που αποσκοπεί στο συντονισμό των συμφερόντων της επιχείρησης και των δανειστών είτε με τη διαδικασία αναδιοργάνωσης της επιχείρησης είτε με την εκκαθάριση.

Η πρώτη συγκρατεί την επιχείρηση, η οποία μπορεί να συνεχίσει τη δραστηριότητά της με τον ίδιο φορέα, ενώ η δεύτερη τη διαλύει, εκτός αν μεταβιβασθεί ως σύνολο η επιχείρηση σε τρίτον.⁴⁴

Οι δύο διαδικασίες πτώχευσης και εξυγίανσης σήμερα συνυπάρχουν ως χωριστές διαδικασίες που βρίσκονται σε σχέση γενικού και ειδικού, χωρίς η μια να αποκλείει την άλλη ή την εναλλαγή μεταξύ τους. Η εφαρμογή όμως αυτού του δυαδικού συστήματος δεν επέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, εφόσον όπως αποδείχθηκε στις συναλλαγές, η διαδικασία εξυγίανσης, όπως ισχύει, δεν οδηγεί τις περισσότερες φορές σε εξυγιαντικά αποτελέσματα.

Ορθολογικότερο είναι να συνυπάρξουν μέσα σε ένα ενοποιημένο και λειτουργικό σύστημα αφερεγγυότητας, που έχει ως σκοπό την ικανοποίηση των πιστωτών μέσω εκκαθάρισης της περιουσίας του οφειλέτη, στο οποίο η εξυγίανση να αποτελεί ένα από τα μέσα ικανοποίησης των πιστωτών, όταν υπάρχει δυνατότητα επιβίωσης της επιχείρησης. Δυνατότητα επιβίωσης όχι χάριν της επιχείρησης ή του οφειλέτη αλλά χάριν των πιστωτών.

Η σχέση εκκαθάρισης και εξυγίανσης με κύριους προβληματισμούς το ενοποιημένο ή δυαδικό σύστημα της διαδικασίας και το κριτήριο επιλογής μεταξύ εκκαθάρισης και εξυγίανσης αποτελεί ένα από τα πλέον κρίσιμα αντικείμενα ρύθμισης ενός δικαίου αφερεγγυότητας.

Η οικονομική θεωρία δέχεται ότι επιχειρήσεις που πραγματικά διαθέτουν άυλα αγαθά, όπως πελατεία και τεχνογνωσία, θα ήταν ενδεχόμενο να διασωθούν, εφόσον η πτώχευσή τους θα επέφερε την απόλυτη απώλειά τους.

Στην περίπτωση αυτή τίθενται τα θέματα της διαπίστωσης της πραγματικής βιωσιμότητας της επιχείρησης και της καταχρηστικής εξυγίανσης που λειτουργεί τελικά φαινομενικά αλλά προς απαλλαγή του οφειλέτη. Μεταξύ των δύο θεσμών υπάρχει επικάλυψη και αλληλενέργεια. Η ενωτική αντίληψη ξεκινάει με κοινούς κανόνες και ο χωρισμός εκκαθάριση – εξυγίανση γίνεται σε επόμενο στάδιο, συγχρόνως δε έχει το πλεονέκτημα χρόνου και μικρότερων εξόδων.⁴⁵

⁴⁴ βλ. Κοτσίρη Λ., Πτωχευτικό Δίκαιο (1998) σελ. 631-632

⁴⁵ βλ. Κοτσίρης Λ., Δίκαιο εξυγίανσης και εκκαθάρισης προβληματικών επιχειρήσεων έκδοση 3η, 2006 σ.5

5.5. Σχέδιο αναδιοργάνωσης και εργαζόμενοι

Στο σχέδιο αναδιοργάνωσης του ΠτΚ (άρθρα 107επ.Πτκ) η θέση των εργαζομένων είναι σημαίνουσα καθόσον, κατ'αναλογία, προς την εξωπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης, οι δύο αυτές επιλογές εξυγίανσης και διάσωσης της επιχείρησης, ήτοι τόσο η διαδικασία εξυγίανσης εκτός πτώχευσης, όσο και το σχέδιο αναδιοργάνωσης εντός πτώχευσης θεσπίζουν λύσεις νομοθετικά ανεκτές και οικονομικά ευεπίφορες. Και το σημαντικότερο, χωρίς την ανάγκη καταφυγής σε ολοσχερή διάλυση και ρευστοποίηση της επιχείρησης, καθώς αμφότερες τείνουν στην διατήρηση και αξιοποίηση αυτής.⁴⁶ Έτσι, θα μπορούσε να λεχθεί ότι συντάσσονται με το κυρίως συμφέρον των εργαζομένων για τη διατήρηση της θέσης εργασίας τους.

Αντίθετα, κάτι τέτοιο δεν μπορεί να λεχθεί για την κυρίως διαδικασία της πτώχευσης, η οποία σκοπό έχει την συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών μέσω της ρευστοποίησης της περιουσίας του οφειλέτη-εργοδότη, ήτοι κατ'αρχήν σκοπό αντίθετο προς το συμφέρον των εργαζομένων.

Στα πλαίσια του πτωχευτικού συμβιβασμού γινόταν δεκτό ότι οι εργαζόμενοι κατ'εξάιρεση της γενικής απαγόρευσης σύναψης συμβιβασμού και εντέυθεν παραίτησής τους από τις περιεχόμενες - στη συμφωνία περί συμβιβασμού - εργατικές απαιτήσεις, νομίμως συμβάλλονταν σε συμφωνία περί συμβιβασμού με τον εργοδότη τους στα πλαίσια της πτώχευσης. Και τούτο, παρόλο που η συμφωνία ήταν δυνατόν να περιέχει μείωση των απαιτήσεων τους, χρονική επέκταση της ικανοποίησής τους και άλλες συναφείς ρυθμίσεις, καθώς στη περίπτωση αυτή επρόκειτο για όλως επισφαλείς απαιτήσεις, η ικανοποίηση των οποίων ήταν αμφίβολη εν όψει της πράγματι δεινής οικονομικής κατάστασης του εργοδότη, η οποία έφθανε σε σημείο παύσης πληρωμών.

Υπό το ισχύον καθεστώς του σχεδίου αναδιοργάνωσης των άρθρων 107επ.ΠτΚ., θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι για τους εργαζόμενους θα ισχύει κανονικά το σχέδιο αναδιοργάνωσης, τηρούμενων των λοιπών προϋποθέσεων διαδικασίας δικαστικής προεξέτασης, αποδοχής από τους πιστωτές και επικύρωσης από το πτωχευτικό δικαστήριο.

Ως εκ τούτου, αυτοί θα συμβληθούν νομικά και έγκυρα με τους λοιπούς πιστωτές και τον πτωχό εργοδότη τους, αποδεχόμενοι τη μείωση των απαιτήσεων τους, προς το σκοπό «διάσωσης» και «αναδιοργάνωσης» της επιχείρησης.

---

⁴⁶ βλ. Οι εργαζόμενοι στην πτώχευση Αριστούλα Σπ. Ρίζου, 2014 σ.89

Εφόσον σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 107ΠτΚ σκοπός του σχεδίου αναδιοργάνωσης αποτελεί «η διάσωση της επιχείρησης, η αξιοποίηση της, αλλά και η διανομή της πτωχευτικής περιουσίας, καθώς και η ευθύνη του οφειλέτη μετά την περάτωση της πτωχευτικής διαδικασίας».⁴⁷

Κατά την ως άνω διάταξη γίνεται σαφές ότι στους ρητούς σκοπούς του νόμου δεν εμπεριέχεται η διάσωση των θέσεων εργασίας. Τούτο θα μπορούσε να θεωρηθεί νομοθετικό κενό, το οποίο δημιούργησε ο νομοθέτης αθέλητα και ως εκ τούτου θα μπορούσε ωσαύτως να υποστηριχθεί ότι θα πρέπει να το συνάγουμε ερμηνευτικά από το ρητό σκοπό της «διάσωσης της επιχείρησης», της οποίας οι εργαζόμενοι σε κάθε περίπτωση αποτελούν την «κινητήριου δύναμη» και το σπουδαιότερο κεφάλαιο της επιχείρησης.

Συμπερασματικά, αξίζει να προσεχθεί ότι το σχέδιο αναδιοργάνωσης είναι ρητώς ενταγμένο στη πτωχευτική διαδικασία, γεγονός που σημαίνει ότι ο εργοδότης ευρίσκεται σε επελθούσα παύση πληρωμών.

Σε αυτές τις «εξαιρετικές» συνθήκες αφερεγγυότητας», αλλά και επί τη βάσει της «συλλογικότητας» της διαδικασίας, οι εργαζόμενοι καλούνται να «θυσιάσουν» μέρος ή σύνολο των απαιτήσεών τους, ακόμη και την ίδια τη θέση τους, προς σκοπό «διάσωσης» και «αναδιοργάνωσης» της επιχείρησης.

---

⁴⁷ βλ. Οι εργαζόμενοι στην πτώχευση Αριστούλα Σπ. Ρίζου, 2014 σ.91

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσσα

Αγγελάκης, Μ. (2005). Τραπεζικές Χρηματοδοτήσεις Εμπλοκές Νομικές και διαδικαστικές εφαρμογές στη συναλλακτική πρακτική, Α΄ έκδοση Αθήνα

Απαλαγάκη, Χ. (2016). Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

Απαλαγάκη, Χ. (2016). Συστηματική Παρουσίαση των βασικών τροποποιήσεων του ΚΠολΔ από το Ν.4335/2015

Απαλαγάκη, Χ. Ζερδελής Δ., Κουκιάδης Ι., Μακρίδου Κ. (2016). Εργατικές διαφορές και νέες διατάξεις του ΚΠολΔ (ν. 4335/2015)

Αυγητίδης, Δ. (2011). Εξυγίανση Επιχειρήσεων μέσω Προπτωχευτικών Συμφωνιών

Γεωργακόπουλος, Χ. Α. (2016). Προϋποθέσεις αναστολής εκτελέσεως μετά τον 3900/2010.

Γεωργακόπουλος, Χ. Α. (2008). Εμπορική νομοθεσία /4η έκδοση

Γεωργακόπουλος, Χ. Α. (1995). Εγχειρίδιο Εμπορικού, Γενικό Μέρος, 2η έκδοση

Γέσιου - Φαλτσή Π. (2001). Αναγκαστική Εκτέλεση, Ειδικό μέρος

Γέσιου - Φαλτσή Π., Απαλαγάκη Χ., Αρβανιτάκης Π., κ.ά. (1996). Συλλογικό έργο, Η πολιτική δικονομία από τη θεωρία στην πράξη

Ευστρατίου, Π. (2010). Ο σπουδαίος λόγος για την καταγγελία διαρκών συμβάσεων ορισμένου χρόνου

Ζερδελής, Δ. (1992). Η προστασία της θέσης εργασίας κατά τη διάρκεια της δίκης για το κύρος της καταγγελίας

Ζερδελής, Δ. (1993). Η πρακτική της εκμετάλλευσης (επιχειρησιακή συνήθεια) και η σχέση της με τους άλλους παράγοντες διαμόρφωσης των όρων εργασίας

Ζερδελής, Δ. (2015). Εργατικό δίκαιο - Ατομικές εργασιακές σχέσεις

Καλαβρός, Κ. (2009). Θεμελιώδη ζητήματα του δικαίου της αναγκαστικής εκτέλεσης

Καλαβρός, Κ. (2015). Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας : Με εισαγωγικό σημείωμα και επισήμανση των τροποποιήσεων που επέφερε ο Ν.4335/2015 (ΦΕΚ Α' 23.7.2015)

Κουτσουλέλος, Κ. (2016). Αναγκαστική εκτέλεση : μετά τον νέο Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας Ν 4335/2015

- Κουκιάδης, Ι. (2012). Εργατικό Δίκαιο Ατομικές εργασιακές σχέσεις και το δίκαιο της ευελιξίας της εργασίας
- Κοτσίρης, Λ. – Ράνια Χατζηνικολάου – Αγγελίδου (2006) Δίκαιο Εξυγίανσης και εκκαθάρισης προβληματικών επιχειρήσεων 3^η έκδοση
- Κοτσίρης, Λ. (2011). Η διαδικασία συνδιαλλαγής : κατά τον Πτωχευτικό Κώδικα β' έκδοση
- Κοτσίρης, Λ. (2016). Πτωχευτικό Δίκαιο, 9^η έκδοση
- Ληξουριώτης, Ι. (2013). Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 4^η έκδοση
- Μαργαρίτης, Μ. – Μαργαρίτη, Α. (2012). Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας Θεωρία – Νομολογία, Τόμος ΙΙ
- Μιχαλόπουλος, Γ. (2013). Οι προπτωχευτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας του Πτωχευτικού Κώδικα, από την συνδιαλλαγή επιστροφή στην εξυγίανση
- Νίκας, Ν. (2012). Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως
- Παπαδοπούλου, Α. (2014). Το κέντρο των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη στη διαδικασία αφερεγγυότητας : στον πτωχευτικό κώδικα, στον κανονισμό 1346/2000 για τις ευρωπαϊκές διαδικασίες αφερεγγυότητας, στον Π.Ν. της Uncitral (N3858/2010)
- Περάκης, Ε. (1987). Εισαγωγή στο δίκαιο της εξυγίανσης των επιχειρήσεων: (Προβληματικές επιχειρήσεις και Ν. 1386/1983)
- Περάκης, Ε. (2012). Πτωχευτικό Δίκαιο
- Ρίζου, Α. (2014). Οι εργαζόμενοι στην Πτώχευση, Νομικά Μελετήματα
- Ρόκας, Κ. (1978). Πτωχευτικόν Δίκαιον, έκδοση 12^η Αναθεωρηθείσα και συμπληρωθείσα
- Σιδέρης, Δ. (2005). Προστασία Μισθωτού από την Αφερεγγυότητα του Εργοδότη
- Τζιώνας, Ι. (2014). Εργατικό Δίκαιο, Επιτομή
- Ψυχομάνης, Σ. (2003). Πτωχευτικό Δίκαιο, Επίτομη Ερμηνευτική προσέγγιση
- Ψυχομάνης, Σ. (2011). Πτωχευτικό Δίκαιο, Δ' Έκδοση

Ιστοσελίδες

Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 133

«Ρύθμιση του επαγγέλματος του διαχειριστή αφερεγγυότητας, Νόμος ν.Π.Δ.133/2016»

Διαθέσιμο:

<https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/798>

(31 Ιανουαρίου 2017)

Ο Περί της Προστασίας των Δικαιωμάτων των Εργοδοτούμενων σε Περίπτωση Αφερεγγυότητας του Εργοδότη Νόμος του 2001 (Ν. 25(I)/2001)

Διαθέσιμο:

<http://www.cylaw.org/>

(26 Ιανουαρίου 2017)

Σύνδικος πτώχευσης

Διαθέσιμο:

https://el.wikipedia.org/wiki/σύνδικος_πτώχευσης,

(26 Ιανουαρίου 2017)

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας.

Διαθέσιμο:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3A133110>

(31 Ιανουαρίου 2017)

Χ.Κίτσιος, « Αλλάζουν όλα για πλειστηριασμούς και κατασχέσεις» 21 Ιουλίου 2015

Διαθέσιμο:

<http://www.euro2day.gr/news/economy/article/1349864/allazoyn-ola-gia-pleisthriasmoy-s-kai-katasheseis.html>

(30 Νοεμβρίου 2016)

Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας ΝΟΜΟΣ 3588/2007

ΦΕΚ 153/Α'/10.7.2007 Πτωχευτικός Κώδικας.

Διαθέσιμο:

http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3588_07.htm

(2 Οκτωβρίου 2016)

Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μια νέα ευρωπαϊκή προσέγγιση όσον αφορά την πτώχευση και αφερεγγυότητα των επιχειρήσεων

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 2014

Διαθέσιμο:

http://ec.europa.eu/justice/newsroom/civil/news/140312_en.htm

(2 Οκτωβρίου 2016)

Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings , 1st July 2013.

Available at:

<http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?qid=1486060937862&uri=CELEX:32015R0848>

(October 2 2016)

The recast EC regulation on insolvency (Regulation 2015/848 of 20 may 2015)

Available at:

<http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/130414/the-recast-ec-regulation-on-insolvency-regulation-2015848-of-20-may-2015>

Publication | July 2015

(November 4 2016)

The Law and Economics of Corporate Insolvency: A Review , J.Armour ,March 2001

Available at:

http://www.cbr.cam.ac.uk/fileadmin/user_upload/centre-for-business-research/downloads/working-papers/wp197.pdf

(October 1 2016)